

LAISVE
Semi-Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Area Code 212
Tel. Michigan 1-6887

Entered as second
class matter at the
Post Office at Jamai-
ca, N. Y., under the
Act of March 3, 1879

LAISVE

THE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Dukartsavaitinis
Dalyje Queens apskritys (N. Y.) \$10.00
Kanadoje \$10.00
Kitur užsienyje \$12.00
Jungtinėse Valstijose \$9.00
Pavienio egzemplioriaus kaina 10 centų

KRISLAI
Išlydėsime į Lietuvą
Jiems skerdynė apsimoka
Izraelis apsaigo
Tik dėl svieto akių
Net ir ten nėra pilnos lygybės
Komunistų kongresas
Ir vėl per daug plepa
Rašo A. Bimba

Ateinantį šeštadienį, geg. 11 d., susirinkime į Laisvės salę išlydėjimui į Lietuvą Ievos Mizarinės su mielojo Rojaus palikais. Tai bus liūdniausias išleistuvės mūsų judėjimo istorijoje.

Draugas Mizara, gimęs ir augęs Lietuvoje, sugrįžta į amžinajam poilsui. Mylėjo jis Lietuvą, visą gyvenimą sielosi jos bėdomis ir džiaugėsi ir didžiavosi jos laimėmis. Dabar ji priglaukta savo sūnų, kaip pridera garbingai motinai.

Prašome visus draugus, prietelius ir bičiulius susirinkti 3 val. popiet. Tuo dar kartą išreikšime giliausią pagarbą savo žymiajam veikėjui ir ne-nuilstančiam kovotojui už naują ir šviesų rytojų visai žmonijai.

Jau ir viceadmirolas Rickover protestuoja. Protestuoja prieš Vietnamo karui reikmenų gamintojus, kam jie lupasi nesvietiškus pelnus vardan to skerdynės. Protestuoja jis prieš Gynybos Departamentą ir visą Johnsono vyriausybę, kam jie tų plėšikų nepažoboją.

Pasirodo, kad amunicijos ir karui pabuklių gamintojai už savo investimus lupa 25 procentus pelno.

Praėjusių metų birželio mėnesio izraeliečių pergalė prieš arabus juos apsaivino. Jie dabar elgiasi tartum būtų didžiausia pasaulyje jėga. Jiems nieko nereikia nė Jungtinių Tautų patarimai ir pabarimai.

Per gegužės pirmąją jų su-ruošta ginkluota demonstracija Jeruzalės nuo arabų užgrobtose dalyje buvo nepateisinama provokacija.

Nesiskaitydama su pasaulio opinija, klika, kuri dabar Izraelį valdo, stato į pavojų kraštą ir tautą.

Hubert Humphrey pripažino, kad Johnsonas ir jo valstybės sekretorius Rusk mus apgaudinėjo, kai žadėjo eiti ir ieškoti taikos bet kada ir bet kur. Tai daroma tik dėl svieto akių. Jie turėję galvoje ką kitą.

Išėina, kad tie, kurie tuos jų žodžius ėmė už gryną pinigą buvo asilai!

Žinoma, Humphrey taip griežtai ir atvirai nepasakė bet jo pripažinimas, kad ne reikėjo tokius išsitarimus imti už gryną pinigą, kaip tik tų reiška.

Apgaudinėjo Ameriką ir pasaulį ir Humphrey, kai jis, žinodamas, kad Johnsonas ir Rusk pasauliui akis mūlina tylėjo ir leido apgavystę praeiti. Na, o dabar jis norėtų, kad tie piliečiai išrinktų jį šalies prezidentu!

"The New York Times" atspausdino savo korespondento Thomas A. Johnsono tris korespondencijas iš Vietnamo apie amerikiečių negrų kareivius. Pasirodo, kad ir ten

PASITARIMAI PRASIDĖS PARYŽIUJE GEGUŽĖS 10 D.

Areštuotas taikos kandidatas

Saigonas. — Pietų Vietnamo policija jau antrą kartą areštavo Truong Dinh Dzu, taikos kandidatą prezidentiniuose rinkimuose pereinamais metais. Arešto metu jis buvo ligonis miesto ligoninėje.

Areštuotas jis todėl, kad pasisakė už sudarymą Pietų Vietnamui koalicinės valdžios, kurion turėtų įeiti ir Nacionalinis Išsilaisvinimo Frontas. Kaip tik tuo metu Saigone slaptai veikiantis komitetas taipgi pasisakė už koalicinę valdžią.

Jeigu būtų buvę teisingai prezidentiniai rinkimai, Truong Dinh Dzu būtų laimėjęs rinkimus.

Daug chemikalų maiste, vandenyje ir ore
Washington. — Tuli genetikos mokslininkai labai susirūpinę kas kart daugėjančiais pavojingais chemikalais maiste, vandenyje ir ore.

Maskva. — Luna 14, paleistas link mėnulio, tebeskraido apie mėnulį.

Ragina sulaukyti terorą prieš arabus ir žydus

Tel Aviv. — 88 pasižymėję Izraelio žydai pridavė parlamentui pareiškimą, kuriame kaltina Izraelio valdžią už palaikomą terorą prieš arabus okupuotose žemėse.

Pareiškime jie skundžiasi, kad valdžia terorizuoja ir tuos žydus, kurie su jos politika nesutinka, kurie reikalauja daugiau laisvių 'zraelyje.

"Uždėjimas kolekt y vės bausmės, kaip uždraudimas vakarais pasirodyti gatvėse, eksplodavimas namų

jie, pasiūsti numirti, neturi pilnos lygybės.

Johnsonas pripažįsta, kad tik "daugumoje Amerikos valdiškųjų įstaigų" negrai turi lygias teises. Vadinas, ne visoje įstaigose.

Galima įsivaizduoti, kaip jaučiasi prievarta pasiūsti numirti juodi žmonės susidūrę su diskriminacija net valdžios organuose!

Budapešte susirinkę 54-rių komunistinių partijų atstovai nutarė sušaukti lapkr. 26 dieną Maskvoje pasaulinį kongresą. Tikimasi, ir daugiau partijų, kurios nedalyvavo Budapešto pasitarime, pakeis savo nusistatymą ir į kongresą atsiųs savo delegacijas.

Jungtinės Arabų Respublikos prezidentas Nasseris nieko nepasimokė iš pralaimėto karo su Izraeliu. Jis ir vėl plepa, kad kitas karas su Izraeliu yra neišvengiamas ir kad jam arabai turi sušilę ruoštis.

Kaip tik tokie Nasserio ir kitų arabų vadų plepėjimai pirmiau daugelio žmonių akys pateisino Izraelio agresiją prieš arabus. Jie sakė: Argi Izraelis turėjo laukti, kol arabai užpuls ir jį sunaikins?

Nejaugi istorija kartojasi? Nasseris ir kiti vadai turėtų kalbėti ne apie karo neišvengiamumą, bet kaip naujo karo išvengti ir susivienyti, kad vėl arabai nebūtų užklupti nepasiruošę gintis.

šiaurės Vietnamo vyriausybė pasiūlė Jungtinėms Valstijoms pradėti pasitarimus Paryžiuje gegužės 10 d. Prez. Johnsonas davė atsakymą, kad Jungtinės Valstijos sutinka pradėti pasitarimus Paryžiuje ir kad geg. 10 d. taipgi priimtina.

Dabar eina pasiruošimai. Manoma, kad gali dar užsivilkti porą dienų, iki abi pusės sės prie vieno stalo ir pradės pasitarimus.

Jungtinių Valstijų delegacijai vadovaus W. A. Hariman, o šiaurės Vietnamo delegacijai — Xuan Thuy.

Tuo pačiu metu Vietname mūšiai tebesiaučia. Prieš porą dienų Vjetkongas padarė smarkius puolimus ant amerikiečių ir kitų, ypač Saigono apylinkėse ir pačiame Saigone. Amerikiečiai panešė nemažus nuostolius.

"Daily World" vėjus už milijoną dolerių

New Yorke išeinąs pažangus dukartsavaitraštis "Worker" rašo, kad prie "Daily World" išleidimo smarkiai ruošiamasi. Kaip greit bus nugalėtos techninės kliūtys, taip greit "Daily World" pradės išleidinėti kasdien.

Dabar naujų skaitytojų ir finansinis vėjus varomas visu smarkumu. Jau sukelta pusė milijono dolerių. Tai pradžia labai gera. Kad tikrai užtikrinti dienraščio gyvavimą, norima sukelti dar pusę milijono dolerių. Tuomet su milijonu dolerių

jau tvirčiau pažangus dienraštis galės laukti. Jis išleidinės vietoje dabartinio "Workerio".

New Yorke ir Miamio lietuvių jau gražiai pasirodę su finansine parama. Veikiausiai ir iš kitų miestų atsiranda tokių, kurie prisideda prie paramos arba užsiprenumeruoja naują dienraštį. Šiuo metu metinė prenumerata tik \$10. Žinoma, vėliau bus aukštesnė.

"Daily World" adresas: 23 W. 26 St., New York, N. Y. 10010

Plečiamas beturčių maršavimas į šalies sostinę

Washington. — Kasdien vis daugiau ir daugiau beturčių atvyksta sostinėn daryti spaudimą, kad Kongresas tuč tuojau užgirtų beturčių delegacijos pridūtus reikalavimus.

Eisenos iš daugelio miestų ir miestelių organizuojamos. Beturčių vadovas Abernathy su savo talkininkais smarkiai darbuojasi tiek Washington, tiek ir kituose miestuose.

Gegužės 8 d. Abernathy kalbės Chicagoje. Jis ten organizuos vidurvakarių valstijų beturčių karavaną vykti į Washingtoną. Gegužės 9 d. Abernathy

kalbės Bostone masiniame susirinkime, kur bus suorganizuotas šiaurycių valstijų beturčių karavanas vykti į Washingtoną.

Beturčių vadovas Abernathy, spaudos reporterių klausiamas, atsakė, kad jis turi viltį laimėti. Optimistiniai nusiteikęs, jis ir pavadino tą vietą, kur beturčiai įsitaisė savo palapines, "Vilties Miestu". Jis sako, kad "ne baltųjų ar juodųjų jėga" pakeis valdžios programą, bet "beturčių jėga". Jis taipgi pasakė, kad iki geg. 30 d. Washingtonan suplauks daugiau kaip 200,000 beturčių.

Šaukia neutralių šalių konferenciją

Belgradas. — Jugoslavijos prezidentas Tito išsiuntinėjo atsisaukimą į 80 neutralių šalių, kviesdamas jas susirinkti į visavietinę neutralių šalių konferenciją.

Konferencijoje vyriausiu klausimu bus karas Vietnamo ir taikos išlaikymas. Taipgi būtų svarstomos ekonominės problemos.

Parašytinė formos pastatas

Normandijoje iš sluoksnuotos plasmės pastatyti muzejai, primenantys parašytą. Jame surinkti gausūs eksponatai, pasakojantieji apie praėjusį karą.

Amerikoj žmonių buvo prieš 12,000 metų

Washington. — Suakmenėję žmonių kaulai, iškasti Washingtono valstijoje, gali būti nuo 11,500 iki 13,000 metų senumo. Tai apskaičiuoja mokslininkai.

Tie kaulai gali būti nomadų genčių, gyvenusių Amerikoje dar prieš indėnų gaidynę. Tai labai svarbus mokslinis suradimas, pirmas toks Amerikoje.

Sustreikavo išvežiotojai

New York. — 4,000 Unitated Parcel išvežiotojų sustreikavo. Jie reikalauja didesnių algų ir darbo sąlygų pagerinimo.

Nepatenkinti negrai Pietų Vietname

Saigonas.—N. Y. Times" korespondentas T. A. Johnson rašo, kad jis turėjęs pasikalbėjimų su daugeliu negrų kareivių. Jie reiskė nepatenkinimą.

Amerikos vedamas karas užsienyje ir karas viduje yra sunki problema, negrai sako. Kova prieš rasinę diskriminaciją eina lėtai. Visa akcija civilių teisių gynimui taipgi nepakanka.

Karo fronte negrai sudaro 25 procentus, karo jėgoje negrų yra 20 procentų, kuomet Jungtinių Valstijų

militarinėse jėgose tėra 9.8 procentai negrų. Jie todėl nepatenkinti, kad daug diskriminacijos su daugeliu negrų karo frontan, kaip baltųjų. Tai tikrai esanti rasinė diskriminacija militarinėse jėgose.

Teheranas, Iranas.—Jungtinių Tautų Žmogiskumo Teisių Konferencijoje Tarybų Sąjungos delegacija smerkė neonacizmą Vakarų Vokietijoje ir rasinę diskriminaciją Amerikoje ir ki-

Reikalauja bausti karo kriminalistus

Varšuva. — Patraukti atsakomybėn hitlerinius buvaldelius, kurie laisvai tebevaikščioja Vakarų Vokietijoje, paragino vyriausioji komisija hitleriniams nusikaltėliams Lenkijoje tirti.

Cia paskelbtame komisijos plenarinio posėdžio nutarime protestuojama prieš įtakingų Bonos sluoksnių planus nutraukti karinių nusikaltėlių persekiojimą.

"Lenkijos valstybė, kurios daugiau kaip šeši milijonai piliečių karo metu tapo teroro aukomis arba buvo sunaikinti, niekuomet nesutiks, kad hitleriniai nusikaltėliai liktų nenubausti" sako nutarimo tekstu.

Japonijos darbininkų laimėjimai

Tokijas. — Ši pavasari daugelio jmonių darbininkai stojo ginti savo ekonomines teises. Prie jų prisidėjo ir valdžios tarnautojai. Administracija pagaliau sutiko patenkinti darbininkų reikalavimus.

500 kolegijų studentų prezidentų ir redaktorių pasmerkė karą

"N. Y. Times" tilpo apmokamas pareiškimas, užimęs net keturis puslapius. Pareiškimą pasirašo penkių šimtų Amerikos kolegijų studentų prezidentai ir redaktoriai. Jie pareiškia:

"Mes, studentų valdybų prezidentai ir laikraščių redaktoriai daugiau kaip 500 Amerikos kolegijų, esame įsitikinę, kad mes neturime būti verčiami kariauti Vietnamo kare, nes Vietnamo karas yra neteisingas ir nemoralus".

Savo pareiškime jie priėmė užmuštojo Kingo žodžius: "Karas, kuriame mes mušamės, yra neteisingas".

Joseph Rizer gavo kitą širdį

Stanford, Calif. — Dr. Shumway išėmė mirusio širdį ir persodino į Joseph Rizer krutinę. Tai antra panaši operacija Amerikoje ir 8-oji pasaulyje.

J. Rizer pirmiau turėjo tris širdies atakas. Jo padėtis buvo beviltinga. Po operacijos, sakoma, jis jaučiasi geriau.

Vietname amerikiečių nuostoliai: 160,411

Washington. — Pentagonas informuoja, kad nuo 1961 m. sausio 1 d. iki 1968 m. balandžio 20 d., Jungtinių Valstijų kareivių žūmušta Vietname 21,713, ne kareivių — 3,555, sužeista 134,054, dingusių — 1,089, viso 160,411.

Nacionalinis Išsilaisvinimo Frontas skelbia, kad amerikiečių žuvo daug daugiau, negu skelbia Pentagonas.

Londonas. — Anglija gavo nemažai jautienos mėšos iš Kubos, kuomet iš Argentinos dėl galvijų ligų mėšos įgabenimas sulaukytas.

LAISVE

LITHUANIAN
SEMI-WEEKLY

PUBLISHED BY THE LAISVE, INC.

Published Tuesdays and Fridays, except in case of Holidays
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.
Established April 5, 1911 ANTHONY BIMBA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year	\$9.00	Canada, Lat. Amer., per year, \$10.00	
United States, per 6 months 5.00		Canada, Lat. Amer. 6 months \$5.50	
Queens Co., per year	\$10.00	Foreign countries, per year, \$12.00	
Queens Co., per six months \$5.50		Foreign countries, 6 months, \$6.50	

K. Markso 150-osioms
gimimo metinėms

KARLAS MARKSAS, mokslinio socializmo filosofijos ir teorijos sukūrėjas, gimė 1818 metų gegužės 5 d., tai yra prieš 150 metų. Apie tai plačiai rašoma pasaulinėje spaudoje.

Buržuaziniai filosofai, teoretikai ir istorikai dar kartą marksizmą "sukritikavo" ir "palaidojo." Bet faktas pasilieka faktui, kad jau šiandien daugiau kaip trečdalis žmonijos gyvena po socializmo vėliava ir vis nauji milijonai darbo žmonių kapitalistiniame pasaulyje įsitikina, kad kapitalistinė santvarka nebegali patenkinti jų pagrindinių poreikių ir turės pasitraukti iš kelio užleisdama vietą naujai, socialistinei-komunistinei santvarkai. Klausimas tik laiko, o laikas kalba už tuos, kurie kovoja už naująjį gyvenimą, kuriam gaires pastatė Karlas Marksas.

Neseniai Lietuvos Mokslų Akademija buvo suruošus Vilniuje mokslinę konferenciją šios sukakties atžymėjimui. Joje pasisakė visa eilė veikėjų. Kai kurių išreikštos mintimis, "Eltos" korespondento B. Bučelio pateiktomis spaudai, čionai pasinaudojame.

Ižymusis Lietuvos marksistas ir "Komunisto" žurnalų redaktorius Vladas Niunka, tarp kitko, pasakė: "Marksizmas, užvaldęs milijonų širdis ir protus, pergalingai žengia per visus žemynus, valstybes ir tautas. Šiandien mes gyvename laikotarpi, kai marksizmo idėjos vis giliau skverbiasi net ir į tuos žmonių sluoksnius, kurių sąmonė ilgus metus buvo nuodijama anti-komunizmo nuodais."

Nurodęs, kaip Lietuvoje jau beveik prieš šimtą metų marksizmo idėjos pradėjo leisti šaknis į darbo liaudį, Niunka sakė:

"Minėdami K. Markso gimimo 150-ąsias metines, mes negalime nepripažinti Lietuvos revoliucinio judėjimo dalyvių, komunistų, kurie sunkiomis buržuazinės diktatūros sąlygomis skleidė masės marksizmo-leninizmo idėjas. Ugdant marksistinę mintį Lietuvoje, ypač didelį darbą nuveikė Lietuvos Komunistų Partijos steigėjai ir vadovai Vincas Kapsukas ir Zigmas Angarietis."

Istorijos Instituto direktorius istorikas prof. Juozas Žiugžda davė paskaitą "visuomenės vystymosi klausimais Lietuvoje XIX amžiuje K. Markso raštuose." Jis nurodė, kad Marksas, plačiai domėdamasis įvairių tautų istorija, daugeliu atvejų didelį dėmesį skyrė ir lietuvių tautos istorijos vystymuisi. K. Markso pasisakymai lietuvių tautos istorijos klausimais, pasak Žiugždos, yra K. Markso ir F. Engelso archyve. Toliau prof. Žiugžda pabrėžė Markso sugebėjimą visapusiškai stebėti savo meto socialinio, ekonominio ir politinio gyvenimo vystymąsi. Marksas karštai pritarė ir palaikė 1863 m. sukilimą Lenkijoje ir Lietuvoje. Jis tačiau labai rūpinosi, kad tas sukilimas neatituktų nuo bendro visos Rusijos valstiečių judėjimo prieš carizmą ir priešpaudą.

Lietuvos Mokslų Akademijos narys korespondentas J. Macevičius savo pranešime plačiai išdėstė Markso sukurto materialistinio istorijos supratimo teorijos reikšmę. Jis pabrėžė, kad Marksas sėkmingai išryškino ir pagrindė lemiamą visuomeninės būties vaidmenį visuomenės gyvenime, parodė visuomeninės sąmonės priklausomumą nuo visuomeninės būties, jos specifinius dėsnius ir santykinį savarankiškumą.

O Partijos Istorijos Instituto vyresnysis mokslinis bendradarbis K. Surblys savo pranešimą paskyrė K. Markso mokymui apie darbininkų klasės istorinį vaidmenį. Jis aštriai kritikavo buržuazinius filosofus ir istorikus, kurie sušilę mėgino nuneigti kapitalistinėje santvarkoje klasių kovos neišvengiamumą. Taip pat įvairiais marksizmo klausimais pranešimus konferencijai padarė mokslininkai A. Buračas ir R. Malukevičius.

Ši Lietuvos Mokslų Akademijos suruošta mokslinė marksizmo klausimais konferencija aiškiausiai parodo, kaip Tarybų Lietuvoje šiandien yra aukštai pastatytas ir energingai puoselėjamas marksizmo mokslas. Tik marksizmo-leninizmo mokslu persiėmusi ir pasiremianti darbo liaudis gali sėkmingai pastatyti socializmą ir pereiti į komunizmą.

Marksistinis judėjimas Amerikoje taip pat turi labai gražią, garbingą tradiciją. Markso mokymų ir mokslo nešėjų ir darbo liaudį pabaigoje pereito ir pradžioje šio šimtmečio buvo socialistai. Paskui marksizmo vėliava atiteko komunistams. Nors, tiesa, nei tada socialistai, nei šiandien Amerikos komunistai negali didžiuotis tokiais žygiais ir laimėjimais kokius yra pasiekę socialistinio pasaulio žmonės, bet per juos ir jais marksistinės idėjos yra ir amerikiečių tautos istorijoje suvaidinusios nemenką vaidmenį.

Argi ne marksizmo poveikyje ir įtakoje Amerikos darbininkai buvo pirmutiniai pradėti kovą už aštuonių valandų darbo dieną? Argi ne amerikiečiai buvo pirmutiniai pradėti švęsti Gegužės Pirmąją kaip tarptautinę

Kas ką rašo ir sako

MOTERIŠKĖ APGAVO
MOKSLININKUS

Anglijos dienraščio "London Express" korespondentas Roy Blackmann aną dieną rašė apie keistą atsitikimą, kuriame gudri moteriškė suvedžiojo arba apgavo labai mokytus keturis tarybinius mokslininkus. Apie tai buvę rašyta Leningrado spaudoje.

Viena moteriškė, kuri už šunybės metus ar daugiau atitupėjus kalėjime, prie tam tikrų intymišku kūno dalių prisitaisius tam tikrus magnetinius įrengimus ir pasiskelbusi, kad ji turi tokias akis, jog tik nuo jos pasiūlytoms daiktai pradeda judėti. Mokslininkai "savo akimis pamatė," kad iš tikrųjų nuo moteriškės akių daiktai juda! Tai tikras "stebuklas". Jie tai viešai paskelbė ir pradėjo ieškoti daugiau moterų ar vyrų su tokiomis pat ypatingomis akimis!

Kas keisčiausia, tai, kad, girdi, apie tą keistą moteriškę su tokiais galingomis akimis, buvo tarybinės žinių agentūros "Tass" paskelbta visam pasauliui. Pasirodo, kad nelengva buvo tą apgavikę išsifruoti, nes ji tuos įrengimus buvusi įtaiusi tokiose savo kūno vietose, į kurias pašalinės akys niekada nedrįstų pažiūrėti.

Kai apgavystė išryškėjo, spauda pareiškė nusistebėjimą, kad tie keturi diplomuoti ir plačiai žinomi mokslininkai taip lengvabūdiškai patikėjo moteriškės jėga savo akimis daiktus pajudinti!

Tas tik parodo, kad ne visada mokslas, apdairumas ir atsargumas eina ranka rankon.

Kas keisčiausia, tai, kad, girdi, apie tą keistą moteriškę su tokiais galingomis akimis, buvo tarybinės žinių agentūros "Tass" paskelbta visam pasauliui.

Pasirodo, kad nelengva buvo tą apgavikę išsifruoti, nes ji tuos įrengimus buvusi įtaiusi tokiose savo kūno vietose, į kurias pašalinės akys niekada nedrįstų pažiūrėti.

Kai apgavystė išryškėjo, spauda pareiškė nusistebėjimą, kad tie keturi diplomuoti ir plačiai žinomi mokslininkai taip lengvabūdiškai patikėjo moteriškės jėga savo akimis daiktus pajudinti!

Tas tik parodo, kad ne visada mokslas, apdairumas ir atsargumas eina ranka rankon.

Kas keisčiausia, tai, kad, girdi, apie tą keistą moteriškę su tokiais galingomis akimis, buvo tarybinės žinių agentūros "Tass" paskelbta visam pasauliui.

Pasirodo, kad nelengva buvo tą apgavikę išsifruoti, nes ji tuos įrengimus buvusi įtaiusi tokiose savo kūno vietose, į kurias pašalinės akys niekada nedrįstų pažiūrėti.

Kai apgavystė išryškėjo, spauda pareiškė nusistebėjimą, kad tie keturi diplomuoti ir plačiai žinomi mokslininkai taip lengvabūdiškai patikėjo moteriškės jėga savo akimis daiktus pajudinti!

Tas tik parodo, kad ne visada mokslas, apdairumas ir atsargumas eina ranka rankon.

Kas keisčiausia, tai, kad, girdi, apie tą keistą moteriškę su tokiais galingomis akimis, buvo tarybinės žinių agentūros "Tass" paskelbta visam pasauliui.

Pasirodo, kad nelengva buvo tą apgavikę išsifruoti, nes ji tuos įrengimus buvusi įtaiusi tokiose savo kūno vietose, į kurias pašalinės akys niekada nedrįstų pažiūrėti.

Kai apgavystė išryškėjo, spauda pareiškė nusistebėjimą, kad tie keturi diplomuoti ir plačiai žinomi mokslininkai taip lengvabūdiškai patikėjo moteriškės jėga savo akimis daiktus pajudinti!

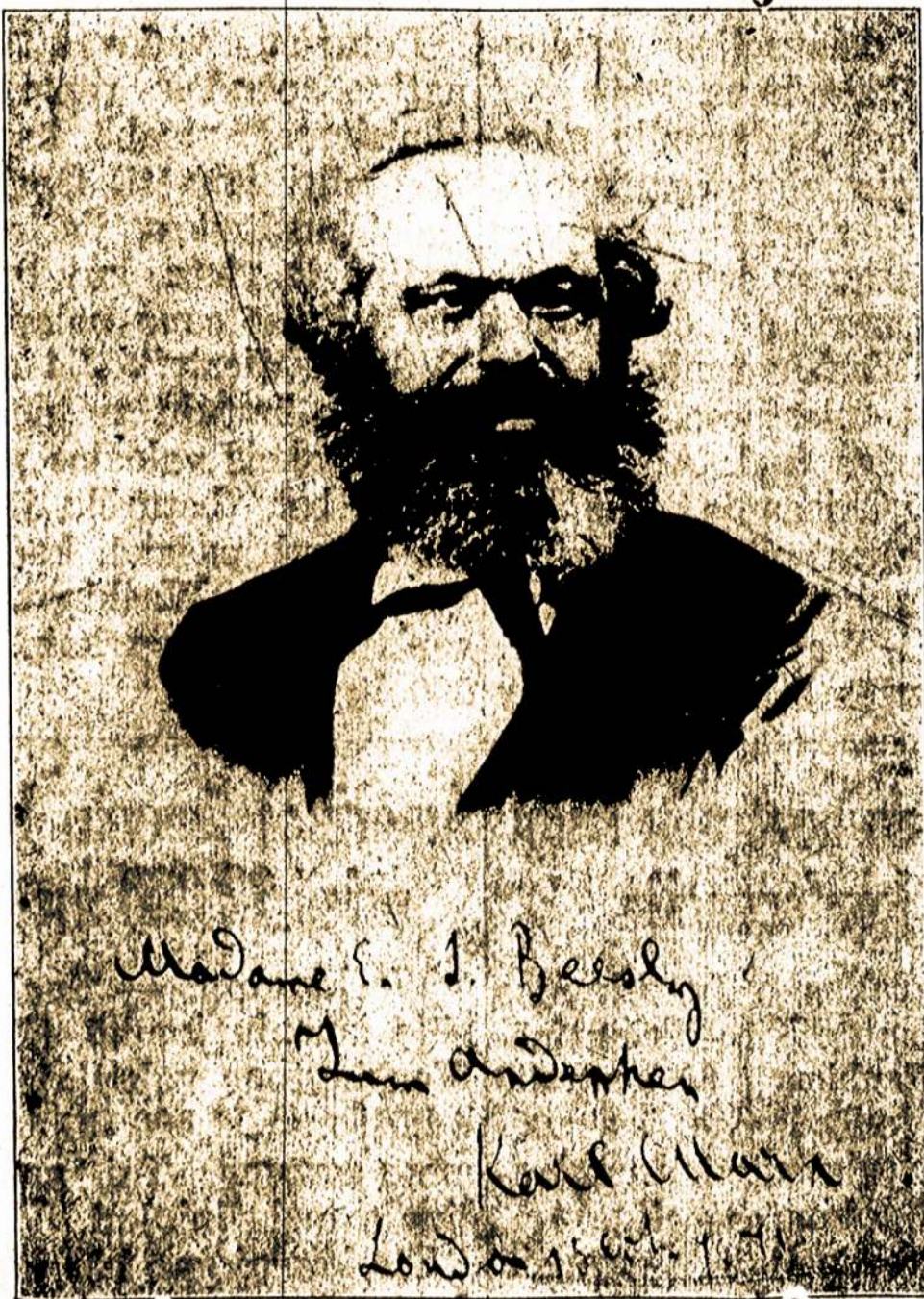
Tas tik parodo, kad ne visada mokslas, apdairumas ir atsargumas eina ranka rankon.

Kas keisčiausia, tai, kad, girdi, apie tą keistą moteriškę su tokiais galingomis akimis, buvo tarybinės žinių agentūros "Tass" paskelbta visam pasauliui.

Pasirodo, kad nelengva buvo tą apgavikę išsifruoti, nes ji tuos įrengimus buvusi įtaiusi tokiose savo kūno vietose, į kurias pašalinės akys niekada nedrįstų pažiūrėti.

Kai apgavystė išryškėjo, spauda pareiškė nusistebėjimą, kad tie keturi diplomuoti ir plačiai žinomi mokslininkai taip lengvabūdiškai patikėjo moteriškės jėga savo akimis daiktus pajudinti!

Tas tik parodo, kad ne visada mokslas, apdairumas ir atsargumas eina ranka rankon.

darbininkų šventę?

Taip pat ir šiandien, tiek juodųjų žmonių judėjime už laisvę ir lygias teises, tiek išsiliejusioje prieškarinių protestų upėje, arba studentijos ir bendrai jaunimo sukilime prieš karą ir monopolistinį kapitalą marksistai vaidina didelį vaidmenį.

Marksizmo idėjų didžiuliu laimėjimu šiandien reikia laikyti Amerikos pažangiosios visuomenės ryžimąsi išleisti anglų kalba marksistinį dienraštį. Tiesa, kelyje dar daug kliūčių, bet netenka abejoti, kad tokio dienraščio tikrai susilauksime.

JUOZAS KUCKAILIS

Idomus pasikalbėjimas su
senute Julija Biliūniene

Donelaičio gatvė Kaune triukšminga: rieda vienas po kito troleibusai, juos vejasi autobusai, lengvieji automobiliai. Ties devintu numeriu pasuku į kiemą. Triukšmas prityla. Susirandų pažįstamas duris. Atidaro senutė: baltas baltas kaip sniegas plaukais, vidutinio ūgio, liekna, o jau judrumas, gyvumas!.. Tuoju prašo į vidų, sodina. Brangiausias svečias... O aš tiktai ant- rą kartą pas ją, pas Juliją Janulaityte-Biliūniene.

Didžiulis sieninis laikrodis, labai senos įris tos knygos. Ant sienų nuotraukos: vienos — Jonas Biliūnas, kitos — ji arba abu kartu... Tyliu: nedrįstu pažadinti prisiminimų, viską sudrumsti.

— Tai nuo ko pradėsi- me? — paklausia ji pati. — Gal nuo jūsų pirmosios pažinties?

— Kai Biliūną pašalino iš Dorpat universiteto, jį atvyko į Šiaulius ir užėjo pas mano broį Augustiną. Taip ir susipažinome. 1902 metais apsigyvenau Panevėžyje. Ir Biliūnas ten atvažiavo. Susituokėme 1904-aisiais, kai jis iš Leipcigo studijavo ten komerciją — sugrįžo į Lietuvą.

Žiūriu į jos veidą, gero- mis raukšlėmis išvagota, švytinčias akis. Negi jai jau atuosiasdešimt septyneri? Negi viskas taip seniai buvo?

O Julija Biliūnienė toliau vnyuoja prisiminimų giją.

— Sužinojome, kad jam plaučių džiūva. Geriausias klimatas — Šveicarija. Kas į Šveicariją važiavo? Kas buvo turtingas. Kas turėjo iš ko gyventi, tam ir klima- tas padėjo. Susituokėme rugpjūčio ketvirtą, o dvide- šimt aštuntą išvažiavome. Jis — į Anykščius, paskui į Ciurichą, o aš — į Char- kovą, gauti dantų gydyto- jos diplomo: dar nebuvau baigusi mokslo. Per tris mėnesius baigiau. Jis jau man rašo iš Ciuricho, kad temperatūra ne krinta, bet kyla, kartais net iki 39 laipsnių ir daugiau... Sti- pendija maža — 25 rubliai. Už kambarį mokėk, už uni- versitetą mokėk, knygų rei- kia. Vis pusalkanis. Tuber- kuliozė šuoliais lėkė pir- myn.

Gavusi diplomą, Julija Bi- liūnienė išskubėjo į Šiau- lius. Kur pasiskolinti pi- nigų? Brolis padėjo. Išidė- jų kelionę kaip ji sako, "kepala duonos ir kumpį," išvažiavo, vokiškai temokė- dama vos kelis žodžius.

— Radau jį gulintį palė- pėje, mažame kambarėlyje. Dieve tu mano, visas šla- pias, skalbiniai šlapi. Tem- peratūra tą vakarą buvo 39 laipsniai. Vis tiek mūsų džiaugsmas didžiausias: su- sitikome... Nusamdžiau kambarėlį. Gražų, su tera- sa. Perkėliau jį. Pradėjau gerai maitinti. Nuotaika pasitaisė. Ėmė atsigauti, temperatūra nebekilo, o po truputiuką slūgo. Jis ėmėsi plunksnos.

O juk gydytojas, tikrines J. Biliūno sveikatą, buvo pa- reiškęs: "Vargu ar keturis mėnesius išgyvens. Važiuo- kiet namo." Nevažiavo. Su- laukė pavasario. Tik tai da Lietuva pasiekė. Vasarą

praleido Rozalimo pušyne. Rudeniop rengėsi į Jaltą. Jinai jau buvo ten išsiun- tusi dantų gydytojos kabi- neto įrengimus. Bet kažkas patarė važiuoti į Zakopanę. J. Biliūnas išvyko vienas. Apsigyveno neturtingų jų studentų sanatorijoje. J. Biliūnienė liko Kaune, pradėjo verstis dantų gydyto- jos praktika. Pacientų bu- vo mažai. O pinigų taip rei- kėjo!

— Gavau iš jo žinią, kad temperatūra vėl kyla. Ne- trukus atėjo laiškas ir iš tos sanatorijos direktoriaus, kad tuojau atvažiuočiau pasiimti, nes ilgiau kaip 10 dienų neišgyvensi. Ką da- ryti, tiesiog nežinau.

Vienas pacientas, sužino- jęs J. Biliūnienės bėdą, pa- dėjo. Vėl ji išvažiavo.

— Randu: kambarys be saulės. Jau temperatūra 39 su puse. Visiškai silpnas. Nevešiu namo — nusprė- džiau. Jis sako, kad aš taip vaikiškai darau: pinigų nė- ra, o mes pasilikame. Pa- ieškosim, sakau, pinigų, ra- sim... Pasamdžiau kamba- riuką. Pervežiau jį. Jis pa- tenkintas. Taip šviesu, taip gera. Pradėjau jį maitinti geriau, nieko kito — tik maitinti. Temperatūra ėmė kristi. O po poros mėne- sių jis pradėjo dirbti. Dik- tavo, o aš rašiau. Paskui jau pats galėjo rašyti.

Zakopanėje J. Biliūnas 8 mėnesius išgulėjo lovoje. Čia sulaukė pavasario. Svei- kata pagerėjo. Grįžo į Lie- tuvą, kurios rašytojas labai ilgėjosi. Tai buvo paskuti- nės jo viešnagės giminėje. Pabuvojo Anykščiuose, Ro- zalime, paskui apsigyveno Kačerginėje.

— Ten jam gulint, gimė "Liūdna pasaka." Ta mote- riškė tokia ėjo, psichiškai nesveika. Matyt, nuo dide- lio pergyvenimo. Jis manė, kad ji elgetauja. Išpaudė monetą jai į ranką, o ji pi- nigų nepaisė, tos kapeikos nuslydo... Ji tik paklau- sė: "Ar nematei Petriuko?" Taip užsimezgė "Liūdna pa- saka." Ją baigė rašyti Za- kopanėje, kur rudenį, vėl iš- važiavome. Nusamdžiau u- butą. Bet temperatūra jau nebekrito, vis kilo. Kartais aš už jį rašydavau, kar- tais jis pats. Manėme: pa- būsime ten metus. Paskui gyvensime Anykščiuose.

Ruduo. Vis jam nebege- rai. Linksmas rytais dar buvo. Priešais mūsų name- lius buvo vila. Toje viloje muzikantai rengdavo kon- certus. Labai gražios repe- ticijos būdavo. Jis klausy- davosi muzikos.

Paskutinė diena taip pat buvo su muzika, su daina... Dar tik aušo. Saulė vi- sai į mūsų langus. Jis pra- dėjo švilpauti, dainuoti dai- nes, kad jau nubudo. Sau- lė patekėjo tokia graži. Mes gerėjome, džiaugėmės ja. Paskui pavalgė. Sako: duok pačius gražiausius marški- nius. Aš apvilkau tais marš- kiniais. Jis patenkintas. Pa- dėjau staliuką ant lovos — tokia lenta buvo įtaisyta. Sako: duok man katalogus: surašysiu visas knygas, ku- rias man labiausiai reika- lingos. Paskutinėmis dien- mis jis rinko medžiagą iš indų filosofijos...

Po pusiaudienio pradėjo slankioti debesys, tokie ma-

ži, balti. Paskui vis dides- ni, didesni ėmė plaukti, kaip žąsys. Uždegė visą hori- zontą. Jis sako: pavargau, atsigulsiu pailsėti. Tik tu nenueik nuo manęs, būk prie manęs...

Neparašė Jonas Biliūnas daugiau nieko. Nespėjo. Mirtis jį nusinešė su visais kūrybiniais planais. Tegy- venusį vos dvidešimt aš- tuonerius.

("Gimtasis kraštas")

Topoliai—geri
žaiabolaidžiai

Šveicarų tyrinėtojas Ko- ladonas, stebėdamas, kaip žaibas veikia medžius, nu- statė, kad topoliai nuo žai- bo nukentčia mažiausiai. Jo laja išlieka beveik sveika. Taigi, topoliai yra geri žai- bolaidžiai.

Ažuolai, trenkus žaibui, visiškai netenka savo lapų. Guobos į žaibus reaguoja beveik taip pat, kaip topo- liai. Jaunos kriaušės po žaibo greitai atsigauja, se- nos paprastai žūva.

Matyt, kad jauni medžiai yra geresni laidininkai už senus. Koladonas mano, kad aplink gyvenamuosius pastatus pasodinti topoliai gali visiškai pavaduoti žai- bolaidžius.

Moterys ir vyrai

Vokiečių mokslininkų duo- menimis, moterys savo fi- zine jėga "atsilieka" nuo vyrų 53%. Šio natūralaus skirtumo nepavyko pašai- linti specialiomis treniru- tėmis, nes moterų jėgos prieauglis vienodose sąly- gose tesudaro 43% vyrų jė- gos prieauglio.

Visai kitokie širdies veik- los patikrinimo rezultatai: esant vienodam apkrovi- mui, moters širdis funkci- nuoja efektyviau, negu vy- ro. Kai dėl intelekto, tai eksperimentinė psichologi- ja teaptiko tikrai nežymius skirtumus: moterys šmaik- tesnės kalboje, gablesnės svetimoms kalboms ir pa- stabesnės.

NAKTINĖ UPĖ

Čilės šiaurėje, netoli Ari- kos uosto, teka nedidelis upelis. Jo vaga būna už- pildyta vandeniu tik nakti- mis. Dieną upė išdžiūsta, ją galima pereiti nesusilapus kojų. Išdžiūvimo paslaptis paprasta — vanduo atsiranda tirpstant Andų sniegy- nams. Sniegas tirpsta die- ną, šildant saulę, ir upelį jis pripildo tik pavakary.

IŠ LAIŠKŲ

Gerb. "Laisvės"
Redakcija,

Aš norėčiau jūsų paklaus- ti, kas pasidarė su laiškais, kuriuos mes siunčiame sa- vo giminėms į Lietuvą, kad jie jų negauna? Kai siun- čiamie registruotus laiškus, tai gauna, bet tokie laišrai brangiai kainuoja.

Adolfas Kvietkauskas
Nuo Redakcijos: Tai pir- mas toks nusiskundimas. Rodosi, abiejų šalių Ameri- kos ir Tarybų Sąjungos) paštai gerai patarnauja, nors, žinoma, kartais gali vienas kitas laiškas kur nors kelionėje pasimesti. Bet kas nors Lietuvoje iš viso negautų paprastų lai- škų, tai mums naujiena.

V. GUSTAS

Kaip buvo sukurta ir kam tarnavo vadinamoji "Baltijos Antantė"

(Tęsinys)

Nedavė Lietuvai pagalbos

Latvijos ir Estijos buržuazinės vyriausybės nesuteikė savo Baltijos Antantės sąjungininkui — Lietuvai jokios, ne tik materialinės, bet netgi ir moralinės paramos lenkų ultimatumo Lietuvai ir Klaipėdos užgrobito metu.

Po to, kai 1938 metais kovo 17 d. Lenkijos vyriausybė pateikė Lietuvai ultimatumą, reikalaujantį nedelsiant nustatyti diplomatinis santykius ir atidaryti Lietuvos-Lenkijos sieną susisiekimui ir ryšiams, Lietuvos sąjungininkai iš Baltijos Antantės — Latvija ir Estija — patarė Lietuvos vyriausybei priimti Lenkijos reikalavimus. Latvijos užsienio reikalų ministras Munters tiesiog pareiškė Lietuvos pasiuntiniui Rygoje, kad "konflikto metu Latvija bus su Lenkija vienoje pusėje..."

Latvių buržuazija apkaltino Lietuvos vyriausybę tuo, kad normalių santykių tarp Lietuvos ir Lenkijos nebuvimas neduoda galimybių lenkiškų prekių transportuoti į Latviją ir Liepoją trumpiausiu keliu — per Lietuvos teritoriją. Latvijos vyriausybė dar 1938 metų kovo 15 d. pasiuntė Lietuvos vyriausybei specialų kreipimąsi, reikalaujantį likviduoti įtemptus santykius su Lenkija.

Smetoninės vyriausybės pasidavimas

Negavusi paramos iš savo Baltijos Antantės sąjungininkų, o taip pat Vakarų valstybių — Anglijos, Prancūzijos ir Vokietijos vyriausybės pusės, Lietuvos vyriausybė buvo priversta priimti lenkų ultimatumą, gėdingai atsisakiusi nuo savo "paspyvams pasipriešinimo" — diplomatinio santykių su Lenkija nebuvimo — politikos.

Kada hitlerinė Vokietija 1939 m. kovo 20 d. pareikalavo iš Lietuvos vyriausybės perduoti jai Klaipėdą ir Klaipėdos kraštą, Baltijos Antantės nariai — Latvijos ir Estijos vyriausybės — taip pat neišreiškė jokios paramos Lietuvai ir patarė Lietuvos vyriausybei nusileisti Vokietijos reikalavimams. Estijos pasiuntinys Kaune Varma viename pasikalbėjime tiesiog pareiškė, kad "jeigu aš būčiau Smetonos vietoje, aš, kreipdamasis į Berlyną, pasakyčiau — štai jums Klaipėda, imkite ją, o mane palikite ramybėje..." Hitlerinei Vokietijai užgrobus Klaipėdą ir Klaipėdos kraštą Latvijos ir Estijos vyriausybės veidmainiškai sveikino Lietuvos vyriausybę "taikaus santykių su Vokietija išsprendimo" proga.

Pozicija, kurią užėmė Lietuvos-Lenkijos konflikto ir Klaipėdos užgrobito metu Baltijos Antantės sąjungininkai — Latvijos ir Estijos fašistinės vyriausybės — visu akivaizdumu paliudijo tai, kad "Baltijos santarvė" egzistuoja tik kaip antitarybinis blokas. Kaip parodė šie įvykiai, pasipriešinimas lenkų ir hit-

lerinių fašistų agresijai, kaip to reikalavo nacionaliniai Pabaltijo tautų interesai, nebuvo tikroju Baltijos Antantės tikslu.

Lenkijos fašistų siekiai

Lenkų fašistai 1938 m. kovo mėn. Lenkijos ultimatumo priėmimą laikė tik "kaip pradžią sukuriant valstybių bloką nuo Baltijos iki Juodosios jūros," bloką, kuris Lenkijai vadovaujant "apsaugotų rytinės Vokietijos sienas ir sektų, kad Tarybų Sąjunga praplečiant jau egzistavusį antitarybinį bloką — Baltijos Antantę. Propagandamas tokio "neutralaus bloko" sudarymą, Lenkijos užsienio reikalų ministras Bekas, šis vokiškojo fašizmo komivoježeris, 1938 metų vasarą aplankio Pabaltijo valstybių sostines. Tačiau Baltijos santarvės — Lietuvos, Latvijos ir Estijos — vyriausybės ne be pagrindo bijojo Lenkijos įjungimo į Baltijos Antantę ir todėl pulkininko Beko pastangos nedavė laukiamų rezultatų.

Lietuvos vyriausybė, bijodama, kad Beko siekimai panaudoti Pabaltijo valstybių sąjungą savo tikslams bus įgyvendinti, vėl pasisūlo papildyti Baltijos Antantę karine trijų Pabaltijo valstybių sąjunga. Tačiau Latvijos ir Estijos vyriausybės, kaip ir anksčiau, dar atsisakė dalyvauti karinėje sąjungoje kartu su Lietuva. Kaip su apgailestavimu pabrėžė tuo metu Lietuvos pasiuntinys Paryžiuje P. Klimas, "latviai ir estai iš pat pradžių vengdami tartis su mumis karinio saugumo organizavime... menkina mūsų sąjungos politinę vertę..."

Vokiečiai pasiūlė

Antrojo pasaulinio karo išvakarėse Baltijos Antantės nariai — Lietuvos, Latvijos ir Estijos vyriausybės — pravedė plačią kampaniją už neutraliteto paskelbimą ir priėmė neutralumo įstatymą. Kaip vėliau pripažino Lietuvos užsienio reikalų ministras viename savo laiške į Berlyną, "patys vo-

kiečiai rekomendavo Lietuvai tokią neutraliteto politiką..."

Vis augančio pavojaus Lietuvos nepriklausomybei iš lenkų ir hitlerinų fašistų pusės aplinkybėse, kada visos Pabaltijo tautos buvo sunerimusiųs dėl savo likimo, kai Europoje nebūdžiamai plėtėsi hitlerinė agresija, neutraliteto paskelbimas buvo reikalingas visų pirma viduje ir pridengti tikruosius tarptautinio imperializmo tikslus — panaudoti Pabaltijį, kaip koridorį hitlerinėi agresijai prieš TSRS. Latvijos užsienio reikalų ministras Munters vėliau pripažino, kad "neutraliteto politika iš esmės buvo orientacija į jėgos doktrinos nešėją — Vokietiją..."

Ką tokia politika reiškė?

Neutraliteto politika ir priimtųjų neutralumo įstatymai reiškė tikrumoje tik vieną, kad Lietuvos ir kitų Pabaltijo Antantės narių vyriausybės užtikrino hitlerinius ir lenkų fašistus, kad jos atsisako bendradarbiauti su Tarybų Sąjunga, siekiančia užtikrinti Europoje kolektyvinį saugumą.

Tarybinė spauda tuo metu pažymėjo, kad "vokiškasis fašizmas panaudoja šią formulę Pabaltijo šalių atžvilgiu, kad mažų šalių neutraliteto užtikrinimo priedanga sukompromituoti kolektyvinio saugumo principą... Tai taip pat vienas iš metodų, kurio pagalba vokiečių diplomatija ketino surišti Pabaltijį su Berlynu ir įtraukti jį į karą su TSRS pasirošimą..." Tarybinė spauda teisingai nurodė, kad "politinės nuolaidos ir koketavimas su vokiškuoju fašizmu visiškai prieštarauja nacionaliniams Pabaltijo šalių interesams..."

Pradžią pabaigos

"Baltijos santarvė," paskelbusi neutraliteto politiką ir 1939 metų pradžioje priėmusi neutralumo įstatymą, faktiškai jau ėmė irti. Estijos užsienio reikalų ministro Selterio pasiūlymu Baltijos Antantės IX sesijoje 1939 m. pavasarį Kaune buvo priimtas nutarimas nešaukti eilinės X sesijos 1939 metų rudenį. Tačiau visos tik Lietuva, Latvija ir Estija 1939 metų rudenį

pasirašė tarpusavio pagalbos sutartį su Tarybų Sąjunga, Baltijos Antantė vėl buvo atgaivinta. Ji buvo patogi visų Pabaltijo valstybių reakcinių jėgų susivienijimo forma jų antitarybinėje politikoje.

1939 m. rudenį Baltijos Antantė greit perauga iš politinio ir diplomatinio antitarybinio bloko į karinę trijų Pabaltijo valstybių — Lietuvos, Latvijos ir Estijos — sąjungą, nukreiptą prieš Tarybų šalį, nors ši Baltijos Antantės laikotarpiu kai kas dabar bando užmiršti, apribodami Baltijos Antantės egzistavimą tik IX sesija 1939 metų pavasarį.

1939 metų vasarą ir rudenį Lietuvos vyriausybė daro naujas pastangas prisijungti prie Lietuvos-Estijos karinės sutarties. Vyriausybiniis oficiozas — laikraštis "XX Amžius" patalpino didelį straipsnį, pavadintą "Naujos nuotaikos ir Baltijos valstybių likimas," kuriame sakoma, kad "...jei seniau Latvija ir Estija prisibijojo komplikacijų dėl Vilniaus ir Klaipėdos, tai dabar tie pavojai išnyko: po ultimatumo radikaliai pasikeitė Lietuvos-Lenkijos santykiai, o priėjus Klaipėdą prie Reicho pasidarė tolygi Latvijos ir Estijos santykiuose su tuo pačiu Reichu. Taigi kliūtys, kurios neleidė iškurti stiprią trijų valstybių politinę ir gynybos sąjungą anais metais, jau yra dabar išnykę..."

"Visos Baltijos santarvės valstybės pasisakė ginsiančios savo neutralumą visomis jėgomis. Pigu suprasti, kad šios pavienės karo pajėgos... žymiai padidėtų, jei jos virstų kolektyvia, sujungta karine jėga..."

Jų karinė sąjunga

Lietuvos pasiuntinio Rygoje pranešimu, šis straipsnis "apie trijų Baltijos valstybių sąjungos būtinumą" sukėlė Latvijoje didžiulį susidomėjimą. Latvijos telegrafo agentūra atspausdino iš jo plačias ištraukas, o kai kurie laikraščiai beveik ištiesai patalpino jo vertimą. Politiniuose sluoksniuose apie jį kalbama nemažai, atsiliepdami taip pat teigiamai. Idėja, akd visos trys Pabaltijo valstybės turės bendromis jėgomis ginti savo neutralitetą, rodosi, vis labiau įsiaknija Latvijoje..."

Ypač didelę veiklą "Baltijos santarvės" valstybių karinės sąjungos sukūrimo kryptimi išvystė Lietuvos armijos vyriausiasis vadas gen. Raštikis, latvių — gen. Balodis ir estų — gen. Laidoneris. Generolas Balodis, pavyzdžiui, pasikalbėjime su gen. Raštikiu sakė, kad "jeigu negalima pasiekti formalaus karinės sąjungos tarp Lietuvos ir Latvijos sudarymo, tai mes privalome nors faktiškai pasiruošti nelaimės atveju drauge veikti..."

Sutarties projektas

Lietuvos užsienio reikalų ministerijos archyvuose užsiliko trijų Pabaltijo valstybių karinės sutarties projektas, kurio autorius buvo Lietuvos pasiuntinys Berlyne K. Škirpa. Šioje "Neutraliteto gynybos sutartyje" buvo manoma, kad susitariančios šalys "jų paskelbtą griežtą neutralumą

gins visomis savo priemonėmis ir teiks viena kitai pagalbą karinėmis jėgomis..." (2 skyrius). "Susitariančiųjų šalių karinei vadovybei pavadama neatidėliojant paruošti bendrą neutraliteto gynybos planą..." (3 skyrys). "Karinė vadovybė keičiasi visais slaptais kariniais duomenimis apie kiekvienos susitariančios šalies pasirošimą gynybai..." (4 skyrys).

Sutartyje buvo numatyta iškurti bendrą jungtinę trijų Pabaltijo šalių armijų vadovybę su savo būstine Rygoje. Jau pats karinės sutarties projektas ir jo aptarimo vyriausybiniuose sluoksniuose buvimo faktas aiškiai parodo tai, kad Baltijos Antantė peraugo į antitarybinį karinį bloką.

Antitarybinis kursas

Naujojo Estijos užsienio reikalų ministro Pijpo pasiūlymu 1939 m. gruodžio mėn. Taline buvo pravesta Baltijos Antantės narių X sesija. Ji buvo pašvesta Pabaltijo šalių bendros antitarybinės užsienio politikos kurso nustatymui ir kariniams klausimams. Šioje Lietuvos, Latvijos ir Estijos užsienio reikalų ministrų konferencijoje buvo priimtas nutarimas užmegsti glaudų kontaktą tarp šių šalių armijų generalinių štabų. Estija ir Lietuva šiais tikslais apsisakė kariniais atšais, kurių iki šio laiko jos neturėjo. Konferencijoje buvo įteisinti periodiniai Pabaltijo valstybių armijų aukštųjų karininkų ir skyrių ryšiams su Tarybine Armija viršiniųjų susitikimai.

Sekanti Lietuvos, Latvijos ir Estijos užsienio reikalų ministrų XI konferencija įvyko 1940 m. kovo 14-16 d. Rygoje ir taip pat buvo paskirta bendradarbiavimo, tame skaičiuose ir karinio, sustiprinimo tarp Pabaltijo valstybių klausimams ir ekonominių ryšių su hitlerine Vokietija problemoms. Šių pastangų rezultatas buvo tas, kad, kaip pripažįsta savo memuaruose buvęs Lietuvos armijos vadas gen. Raštikis, 1940 m. Lietuvos, Latvijos ir Estijos armijų generaliniai štabai turėjo paruoštus bendrus operatyvinio veikimo planus.

1940 m. pradžioje šalys. "Baltijos santarvės" nariai, oradarė leisti specialų žurnalą prancūzų, vokiečių ir anglų kalbomis "Baltic Review." Šio žurnalo tikslas buvo koordinuoti Pabaltijo šalių valdančiųjų sluoksnių veiklą ir informuoti apie ją Vakarų Europos šalis. Šiame žurnale daug buvo rašoma apie bendradarbiavimo su hitlerine Vokietija sustiprinimą, apie būtinumą "išsaugoti vakarų valstybių suinteresuotumą Pabaltijiu," bet nė žodžiu nebuvo užsimenama apie būtinumą laikytis savitarnio pagalbos su Tarybų Sąjunga sutarties ir bendradarbiavimo su ja sustiprinimą.

(Bus daugiau)

Negrų boikotas paveikia biznierių

Greenwood, Miss. — Vietos negrų boikotas prieš vietos biznierių duoda negrams gerų pasekmių. Daudelis biznierių daro jiems nuolaidų, numazina prekių kainas.

VAIZDELIS

AMERIKOS TRAGEDIJA

Kuriasi naujas pasaulis, niekas nebegali jį sulaikyti — užtvėnkinti kelią kilnioms idėjoms. Nėra tokių kanuolių, kad idėjas nušautų, nėra tokių bombų, kad idėjas susprogdintų. Tik tada idėjos sustos, kada nebus žmogaus ant žemės.

Vietname basas, mažas žmogus, beginklis, stoja prieš Amerikos vėliausius kariškus išradimus, prieš nuodingas dujas, prieš rėplomis slenkančius storomis sienomis šarvuotus, tankus bei kanuoles. Basas žmogus girdi nepaprastą garsą — užėjį viršuje jo galvos, mėlnoje padangėje, — tai didžiuliai Amerikos bombieriai jo ieško... Ieško jo šeimos, kūdikių, jo lūšnelės, kad ant jos numestų bombas, kurios viską sumaišo su žeme.

Žūsta basas žmogus, žūsta ir kitas, trečias, žūsta jų šeimos. Bet jų raudonas

kraujas susigeria į žemę, uždega ją kerštu atėjūnui priešui, ji palieka karšta atėjūno kojoms ant jos stovėti.

Ziaurus atėjūnas-priešas vis labiau įsitvirtina, iškrauna daugiau ir daugiau šovinių, paleidžia daugiau nuodingų dujų. Siunčia vis daugiau bomberių, kurie kiekvieno pakilimu į melyną padangę sėja mirtį ant to krašto žmonių, ant derlingų dirvožemių, ant žalių siūbuojančių girių-miškų. Nunuoginami medžiai, kad atėjūnas matytų, kas po jais slepiasi.

Bet žemė neatleidžia atėjūnui, ji degina jo padus, ir degins žemę svetima. Atėjūnas brenia į balas, į bognas, ieško ten prieglaudos. Jį seka ligos, svetimas kraštas jį naikina. Svetima žemė jam neatleidžia.

Dzūkėlis

Popietė Sudargo kolūkyje

(Specialiai "Laisvei")

Šakiai. — Kolūkio salėje skamba maršo melodija, merginos pasitinka svečius — kolūkio pensininkus. Tai jiems šiandien išpuosti stali, tai jų garbei kolūkio ansamblio dalyvės pasipuošė tautiniais rūbais.

Iš tiesų, pirmoji kaimo pensininkų karta pakėlė daug sunkumų. Jie kūrė kolūki. Jie savo darbščiomis rankomis augino pirmąjį derlių, kai dar mažai tebuvo traktorių bei žemės ūkio mašinų. Šie žmonės tikėjo gražesniu rytojumi, neišėjo lengvesnės duonos kitur. Jiems ačiū, kad kolūkis vis turtėjo, kasmet pasipuošdamas naujais pastais, brandindamas vis gausesnius derlius, o j Nemuno lankas kasmet buvo išgenama gausesnė juodmargių banda.

Pensininkų popietę pradeda Sudargo kolūkio pirmininkas E. Dragūnaitis. Jis šiltais žodžiais kreipiasi į susirinkusius (o jų beveik du šimtai), dėkodamas už trūšą, už tai, kad daubai turėjo paruoštus bendrus operatyvinio veikimo planus.

1940 m. pradžioje šalys. "Baltijos santarvės" nariai, oradarė leisti specialų žurnalą prancūzų, vokiečių ir anglų kalbomis "Baltic Review." Šio žurnalo tikslas buvo koordinuoti Pabaltijo šalių valdančiųjų sluoksnių veiklą ir informuoti apie ją Vakarų Europos šalis. Šiame žurnale daug buvo rašoma apie bendradarbiavimo su hitlerine Vokietija sustiprinimą, apie būtinumą "išsaugoti vakarų valstybių suinteresuotumą Pabaltijiu," bet nė žodžiu nebuvo užsimenama apie būtinumą laikytis savitarnio pagalbos su Tarybų Sąjunga sutarties ir bendradarbiavimo su ja sustiprinimą.

KOMPASAS

Platybių begalinių horizontai driekias! Tik debesys ir bangos, tamsūs debesys ir bangos! Ir gairių mažai vilčiai neparodo niekas, Bebijančiai nuskęsti apsiniaukusio padangėj... Tik debesys ir bangos, tamsūs debesys ir bangos...

Kada, saulei žėrint, vilnys ramios, Plaukti gera... Kada žvaigždės mirkčioja sutemus, Brėkšmą žeria, Skrodžia rankos, įtemptos sumanios Gelmę marių...

Bet keleiviui prigimtis dosni širdin idėjo Jautrų kompasą mažytį nepaklyst tarp vėjų... Kada jūrą, kada skliautą juodi viesulai apniaukia, Skaidrią kompasą plunksnelę lyg magneto poliaitraukia.

Josios virpesį apstabdęs, keliauninkas žino, Kur vingiuotieji krantai, kur laukiama tėvynė.

Pasąmonės balsu tą kompasą kai kas vadina, Prigimties mums duotą brangenybę begalinę.

J. Subata

Graži tu, mano brangi Tėvyne... Nuotraukoje: Zvilgsnis į Galvės ežerą nuo Trakų pilies. (Alg. Brazaicio nuotrauka)

Ir. VLADIMIROVIENE

Apie Baltijos gintarą ir jo labai didelę vertę

(Pabaiga)

Manoma, kad gintarmėdžiai buvo labai sakingi, kai, patekę ant žemės, greit kietėdavo, vėliau juos padengdavo žemės sluoksniai, viršutiniai sluoksniai slėgė žemesniuosius.

Milijonų metų bėgyje sausuma ir jūra keitė savo vietas, žuvo gintarmėdžiai, plotai, kur jie kadaise augo, buvo užlieti jūra, gintaro sakai, atsidūrę jūros dugne, suakmenėjo. Vėliau jūra vėl pasitraukė, atidengdama mūsų dabartinį Baltijos krantą ir gintaras iš dalies vėl pateko į žemės paviršių.

Apie "inkliuzus"

Seniausias žinias apie gintarą sutinkame asirėčių, hebrajų, egiptiečių, graikų ir lotynų rašyboje literatūroje. Tačiau archeologijos mokslas duoda daug senesnės informacijos. Gintaro buvo randama Senojo akmens amžiaus — paleolito žmonių gyvenvietėse Europoje (apie 9 tūkstančius metų prieš mūsų erą), Minkėnų mieste kapuose ir senovės lietuvių kelių tūkstančių metų senumo kapinyuose. Palangos Gintaro muziejus eksponuoja daug gintaro dirbinių, rastų įvairiais laikais ir dabar teberandamų Lietuvos teritorijoje išskastuose lobiuose. Jie byloja apie mūsų senėvių baltų mokyjamą plastikiškai apdoroti gintarą, daryti iš jo reikalingus jiems papuošalus ir kitus daiktus.

Labai vertingą mokslininkams informaciją teikia gintaras su taip vadinamais inkliuzais. Inkliuzai yra augalų dalys, šakelės, skėlos, spygliai, lapų gabalėliai, net gėlės, o taip pat įvairūs vabzdžiai — muselės, skruzdės, vorai, net peteliškės, prieš dešimtis milijonų metų užlietos varvėjušių medžio sakų srovės ir, negalėdamos išsilaisvinti iš lipnios minkštos masės, žuvusios joje. Taip užkonservuoti šie gyviai pasiekė mūsų laikus. Gintaras su inkliuzais pasakoja mokslininkams, kokia buvo augmenija ir gyvūnija mūsų krašto teritorijoje prieš daugelį milijonų metų.

Gintaras prietaruose

Antikiniame pasaulyje gintaras buvo aukštai vertinamas ir juo buvo plačiai ir reguliariai prekiaujama bronzės gadynėje ir senovės graikų bei romėnų laikais. Prekyba ėjo taip vadinamu "gintaro keliu" iš Baltijos pajūrio į pietus prie Adrijos ir Juodosios jūros. Gintarą senovėje naudojo ne tik puošmėms, bet jį vertino ir kaip smilkalą dėl malonaus jo dūmų kvapo.

Gintaro gabalėliai su inkliuzais buvo ypatingai brangūs, ir tik labai turtingi žmonės galėdavo juos įsigyti. Finikiečiai pirkliai mokėdavo už tokį gabalą po 120 kardu ir 60 durkų. Romėnai, priskirdami inkliuzams magišką reikšmę, kabinėdavo gintarinius amuletus su inkliuzu savo vaikams ant kaklo, kad apsaugotų juos nuo ligų ir nelaimių. Žmonės tikėjo, kad gintaras gali juos apsaugoti nuo beprotystės, kad

jis gydas gerklės ligas, astmą, reumatizmą ir kitas ligas. Jie nešiodavo gintaro amuletus prieš piktąjį kerėjimą. Gintaro smilkalų dėmai turėdavo nuvyti piktasias dvasias ir privilioti gerąsias, atnešti laimę naujamimui, jaunavedžių porai, gintarą degindavo prieš vykstant į pavojingą kelionę, einant į karą.

Net ir dabar žmonės tiki, kad gintaras padeda nuo strumos ligos. Taip vadinamieji "mediciniški" karoliai iš žalio, nušlifuoto, nereguliarių formų gintaro gabalų nešiojami aplink kaklą. Kai kurie medikai mano, kad gintaras turįs radioaktyvumo ir galįs padėti nuo kai kurių ligų.

Apdirbimo istorija

Gintaras visada buvo ir dabar yra brangus. Jo apdirbimo meno istorija byloja mums apie daug vertingiausių meno kūrinių. Štai keli pavyzdžiai. Luvro muziejuje Paryžiuje saugojamas labai brangus gintarinis kryžius, padarytas 1418 metais. Savo jos hercogienė 1483 metais turėjo meniškai padirbtą gintarinę dėžutę. Gdanskio meistras Lenkijos karaliui Vladislavui IV padarė iš gintaro karinio laivo modelį, o karaliui Jonui Sobieskiui iš vieno gintaro gabalo padirbo karūną. Nežinomas meistras Karaliaučiuje (dabar Kaliningradas) pagamino 18 dalių servizą. Indai buvo gintariniais dugnais ir sidabriniais kraštais. Šis servizas dabar saugojamas Kopenhagos mieste.

Yra daug kitų brangių ir idomių gintaro dirbinių pasaulio muziejuose ir privačiose kolekcijose, bet pats didžiausias ir brangiausias žinomas gintaro meno pavyzdys buvo taip vadinamoji "gintarinė salė". Prūsijos karalius Fridrichas Vilhelmas I padovanojo ją 1716 metais Rusijos carui Petriui I jo karūnavimo proga. Ši salė buvo įrengta caro rūmuose Carskoje Selo (dabar Puškino). Salės grindų plotas sudarė 34 x 36 metrų. Sienos iki tam tikro aukščio buvo išklotos gintarinėmis plokštėmis, gražiai apdirbtomis, taip kad kiekviena plokštelė buvo atskiras meno kūrinys.

Vokiškųjų vandalų darbas

Antrojo Pasaulinio karo metu Puškino buvo vokiečių okupuotas. Traukdamiesi hitlerininkai, prieš su naikinę šią istorinę vietovę ir susprogdinę caro rūmus, nuėmė gintarines plokštes nuo salės sienų, sudėjo jas į medines dėžes ir išvežė į Karaliaučiaus (Kaliningrado) buvusių Prūsijos valdovų rūmus. Tai yra paskutinė žinia apie šį neįkainojamą gintaro kūrinių.

Judant frontui į Vakarų, Karaliaučius buvo bombarduojamas, apšaudomas ir beveik visiškai sugriautas. Niekas nežino, kas atsitiko su garsiąja caro Petro gintarine sale. Galbūt gintaro plokštės žuvo liepsnose, galbūt kas nors jas paslėpė, užkasė dėžėse žemėje ir jos dar tebeguli palaidotos kur nors po rūmų griuvėsiais. Kas žino,

gal kada nors jos vėl bus surastos...

Kaip gintaras randamas

Norėčiau dar pasakyti kelis žodžius apie tai, kaip gintaras yra išgaunamas. Paprasčiausias ir primityviausias būdas — rinkti gintaro gabalėlius tiesiog ant jūros kranto, geriausiai po audros. Toks būdas buvo praktikuojamas amžiais ir praktikuojamas dabar. Vasarą maudydamiesi sezono metu visi Palangoje ieško gintaro. Tačiau žvejai daro tai sistemingai, ir prityrę ieškotojai kartais gali per dieną surinkti apie kilogramą gintaro gabalėlių. Sakoma, senais laikais galima buvo rasti daugiau gintaro. Bet dabar daugiau žmonių jo ieško, todėl kiekvienas mažiau gauna.

Kitas būdas — semti gintarą kartu su dumblais tiesiog iš jūros bangų taip vadinamoju grąibštu, prie ilgo koto pritvirtintu tinklo maišeliu. Toks būdas, ypač jūrai bangaujant yra labai pavojingas ir dabar nebepraktikuojamas.

Yra geras būdas — imti gintarą nuo jūros dugno specialiais tam skirtais įrankiais — pasagos formos lankeliu su pritvirtintu prie jo tinkleliu, kuris krapšto dugną ir surenka į tinklelį gintaro gabalus. Bet geriausias ir našiausias būdas — tai gintaro kasimas iš žemės moderniais komisinėmis, kaip tai yra daroma Sambijos pusiasalio didžioje gintaro kasyklose.

Lietuvio gintaro apdirbimo dirbtuvės į metus suvarato apie 8 tonas gintaro žaliavos. Maždaug pusė to kiekio yra gaunama pačioje respublikoje, reiskia, 4-5 tonos kasmet turėdavo būti importuojamos. Ši problema buvo išspręsta 1963 metais, kai Lietuvos TSR Liaudies ūkio tarybos žinion perėjo stambiausia pasaulyje gintaro gavybos bazė — didžiosios Kaliningrado srities gintaro kasyklos. Gintaro dirbinių produkcija Lietuvoje kasmet plečiasi ir tobulėja.

V. Lenino 100-osios metinėms konkursas paminklui

V. Lenino gimimo 100-osios metinėms pažymėti nutarta Kaune, J. Janonio aikštėje, pastatyti paminklą. TSR Kultūros ministerija buvo paskelbusi konkursą paminklui. Žiuri komisija geriausiai įvertino skulptoriaus N. Petrulio ir architekto K. Sešgelgio kūrinį. Kiek patobulinus, pagal jį statomas paminklas. Skulptoriaus N. Petrulio paminklo V. Leninui modelis M. Sakalausko (ELTOS) nuotr.

Santa Clara, Calif.

Stanley Eismont, buvęs lewistonietis, mirė 1968 m. balandžio 12. Gimęs 1890 m. geg. 8 d. Lietuvoje, rodos iš to paties krašto, kaip Jonas Žilinskas. Stanley ir Jonas dirbo toje pačioje dirbtuvėje. buvo geri draugai darbe. Eismontas kadaise buvo LLD 31 kp. narys. Palaidotas Mt. Hope kapinėse Lewiston, Me.

Liūdi žmona Eiva (Mokkaitė), duklė Stella Scott, gyv. Santa Jose, Calif.; sesuo Tekla Kalvelienė, gyv. Lewiston, Me.

Reiškiame šeimai užuojautą.

A. W.

So. Boston, Mass.

Čia nuo seno gyvuoja Lietuvių Amerikos Pliečių Klubas, kuris užlaiko kambarį sau ir svetainę parengimams. Joje kasmet įvyksta progresyvių konferencijų ir kiti parengimai, kad suktų kiek finansų mūsų progresyviams laikraščiams.

Tik nežinia, ar dar ilgai mes galėsime tą vietą palaikyti, nes mūsų eilės retėja: vieni jau mirę, kiti dėl senatvės nesveikuoja ir nebegali dalyvauti ir pagelbėti.

Per žiemą klubas rengė "whist" pramogas kas šeštadienį. Tas pagelbsti rendą apmokėti. Mūsų kelios nepalstančiai darbščios moterys — Elzbieta Fraimontienė, P. Žukauskienė, Karolina Kazlauskienė, kol buvo sveika Čiuberkienė ir L. Plutienė, šilta ar šalta, ateina kas šeštadienis, superka dovanas, pagamina kavutės su pyragu, o kai kada ir kugelio iškepa. Tai didelis aciū joms už darbštumą.

Kadangi žiemos sezonas jau pasibaigė, turėsime rūpintis piknikais. Pirmasis bus LLD 7-osios apskrities ir Moterų Sąjūdo piknikas birželio 16 Lawrence'ui, o mūsų klubo "whist" pramoga įvyks gegužės 11 d., 3 v. po pietų. Mūsų darbščiosios rengėjos žadėjo pagaminti skanių užkandžių sezono užbaigimui. Visus kviečia ateiti.

Mūsų ligoniai

Mūsų geras draugas ir veikėjas J. Niaura sunkiai serga. Randasi Ann Vinal Nursing Home, 1044 Park St., Stoughton, Mass.

Draugė Suzana Šukienė irgi nesveikuoja ir jau apysilpnė. Girdėjau, kad dar nusipirko visą knygutę "L" pikniko bilietų. Linkiu jai sveikai dalyvauti piknikuose.

Draugė Karolina Kazlauskienė jau sveiksta, jau gali pavaikšioti, nors dar šlubuoja. Gal greitai galės pareiti iš Nursing Home į savo namus.

E. Tamėnienė dar tebėra Nursing Home, bet jau gerėja.

Vladas Stashis po operacijos jau namie gydomi. Linkiu visiems ligoniams greitai pasveikti ir vėl su mumis dalyvauti.

S. Rainard

Užmušė 5 vaikus

Mattoon, Ill. — Studentas T. C. Fuller areštuotas prisipažino, kad jis nušovęs penkis Wm. Cox šeimos vaikus. Jis draugavęs su vyresniąja Coxų dukra.

DR. A. PETRIKA

Yelowstono parkas, Aliaska ir arktika

Didžiausias didžiųjų meškų ("grizzlies") draustinis ("preserve") Amerikoje yra Nacionalinis Yelowstono Parkas Wyomingo valstijoje. Amerikos Geografų Draugijos ir kitų tolygių organizacijų pastangomis įsteigto fondo ištekliais sukurta moksliniais metodais vedama Draugija, kuri pradėjo studijuoti kalbamųjų meškų, "palšių", gyvenimą; jų papročius ir emę jas globoti. Beatodairinis žudymas buvo privedęs prie visai tragiškos padėties, prie kovos visiško jų išnaikinimo. Tai buvo daroma tariamos "savišaugos" samprotavimu, bet dažniausiai — dėl jų kailio vertės. Brakoniečiai su priemonėmis nesiskaitė, šaudė į kiekvieną pasirodžiusią mešką. Dabar Yelowstono ("Geltongo akmenų") parko ribose (3,472 kvadratinį mylių plotą) visokia medžioklė draudžiama. Kitas draustinis (reservatas) J. A. Valstijoje yra Glacier Parkas.

Teigiama, jog Yelowstono draustinyje šiuo metu yra apie 200 didžiųjų lokių meškų (ten yra ir juodųjų meškų — mažesnių, bet apie jas šį kartą nekalbėsime).

Meškų, kaip ir žmonių, patinų gimsta daugiau nei patelių. Viduramžyje jų skaičius susilygina, o senatvėje — patelių skaičius viršija patinų kiekį. Mat, patinų dalis žūva savitarpio kovose dėl patelių "meilės", tam tikru laikui, ir nemažas jų skaičius išeina iš draustinio ribų "vandrovoti" į atvirus miškus bei laukus, kur juos medžiotojai nušauja. Be to, kai kuriuos jų tenka sunaikinti dėl jų pikto būdo, dėl užpildinėjimų.

Daugiau kaip trečdalis naujagimių — pirmasias mėnesiais — miršta dėl sunkių gyvenimo sąlygų ar ligų, ypatingai jei žūva motina. Yelowstono parke gyvenančių palšiųjų meškų višutinis amžius yra apie 6-8 metai, nors kai kurios jų išgyvena iki 30 metų. Meškiukų gema dažniausiai du, kartais trys, o keturi — labai retai. Naujagimis būna labai mažas, nedidesnis už voverę ir beveik plikas. Tačiau, motinos stropiai augintinas, jis auga gana

metus jaunikiškai laikosi prie motinos. Meškos gimdo dažniausiai kas treči metai. Po aštuonių nėštumo mėnesių, jos gimdo sausio ar vasario mėnesį, dar žieminiuose urvuose būdamas. Gimimai viršija mirimus apie 20%. Patinai prie šeimos globojimo ar maitinimo niekuo neprisideda; šeima rūpinasi viena motina. Senos ar susirgusios meškos užbaigia savo dienas dažniausiai žiemą, urvuose berniгодamos, dėlto jų lavonų labai retai kada surandama.

Kaip meškas ištiria

Mešką, lyg žmogų gydytojas, mokslininkai apžiūri, ar apklausinėti negali; jei reikia užnarkozuoti (užmigdyti). Jai į šlaunį įšauja chloro preparato, kuris jos raumenis suparalyžiuoja, ir ilgokam laikui užmiega. Tada galima ją pasverti, paslėpsnyje įstatyti identifikacijos numerį, ją išmatuoti, jos širdies pulsą bei kraujo spaudimą patikslinti, uždėti jai ant kaklo radio siustuvą su septynių celių jėgos kumulatorium (baterija) ir kitus tyrimus praėjus, ji pabunda, atsikelia ir, kaip niekuo dėta, nuėina savo keliu.

Radio apykaklė, padaryta iš nylono, sveria apie du svarus (vieną kilogramą). Toksai radio siustuvai veikia apie pusę metų ar ilgiau. Gamtininkai, turį radio priimtuvus, eidami (netgi) į atvirus miškus bei laukus, kur juos medžiotojai nušauja. Be to, kai kuriuos jų tenka sunaikinti dėl jų pikto būdo, dėl užpildinėjimų.

Daugiau kaip trečdalis naujagimių — pirmasias mėnesiais — miršta dėl sunkių gyvenimo sąlygų ar ligų, ypatingai jei žūva motina. Yelowstono parke gyvenančių palšiųjų meškų višutinis amžius yra apie 6-8 metai, nors kai kurios jų išgyvena iki 30 metų. Meškiukų gema dažniausiai du, kartais trys, o keturi — labai retai. Naujagimis būna labai mažas, nedidesnis už voverę ir beveik plikas. Tačiau, motinos stropiai augintinas, jis auga gana

Vilniaus Akademinių operos ir baletu teatras pastatė Dž. Geršvino operą "Porgis ir Bese," vaizduojančią Amerikos negrų gyvenimą. Tai pirmoji amerikiečių kompozitoriaus opera respublikoje ir antroji Tarybų Sąjungoje. Pagrindinius vaidmenis sukūrė respublikos nusipelnę artistai E. Kaniava, E. Saulevičiūtė, H. Zabolėnas. Nuotraukoje: scena iš operos "Porgis ir Bese." (K. Liubšio nuotrauka)

Baltosios meškos

Baltasias, poliarines meškas ženkina Aliaskos biologų valdinė komisija. Praeitą pavasarį Beringo siauryje ir Čiukčių jūroje (Lediniuotajame vandenyne) dviejų dienų eigoj mėtėtoji komisija suženklino 31 mešką. Tam darbui praversti vartojami lėktuvai ir malūnsparniai (helikopteriai). Meškai į šlaunį įšauja na tam tikrų "ramintojų" ("trankvilaizerių") atitinkamą dozę, ir ji tampa begė. Tuomet ji pasverinama (prie malūnsparnio pritaisyta svarstyklė), įstatuirojama į pažastę atitinkamas numeris, prie ausies prisegama metalinis ženklas ir uždedama ant kaklo niloninė apykaklė. Kai meška pabunda, ji nieko nežino, kas su ja buvo daroma.

Kitais metais kalbamoji komisija ruošiasi suženklinti apie 100 meškų, o vėliau bus bandoma tam tikslui pagauti ir po daugiau. Tuo norima sužinoti apie jų veiksmos spartą bei gimdymo vietas, kiek jų žūva, kaip ilgai jos gyvena, jų migracijos kelius, maisto rezervus, ir kt. Į šį darbą bus bandoma įtraukti ir kitus kraštus, kurių apylinkėse baltosios meškos laikosi: T. Sąjungą, Kanadą, Norvegiją, Grinlandiją.

Sitokio ženklinimo neigiamybė yra ta, kad po įšovimo o "trankvilaizerio" ima vesti. Narkozės efektui praėjus, ji pabunda, atsikelia ir, kaip niekuo dėta, nuėina savo keliu.

Radio apykaklė, padaryta iš nylono, sveria apie du svarus (vieną kilogramą). Toksai radio siustuvai veikia apie pusę metų ar ilgiau. Gamtininkai, turį radio priimtuvus, eidami (netgi) į atvirus miškus bei laukus, kur juos medžiotojai nušauja. Be to, kai kuriuos jų tenka sunaikinti dėl jų pikto būdo, dėl užpildinėjimų.

Daugiau kaip trečdalis naujagimių — pirmasias mėnesiais — miršta dėl sunkių gyvenimo sąlygų ar ligų, ypatingai jei žūva motina. Yelowstono parke gyvenančių palšiųjų meškų višutinis amžius yra apie 6-8 metai, nors kai kurios jų išgyvena iki 30 metų. Meškiukų gema dažniausiai du, kartais trys, o keturi — labai retai. Naujagimis būna labai mažas, nedidesnis už voverę ir beveik plikas. Tačiau, motinos stropiai augintinas, jis auga gana

Rafaelio freskos pavojuje

Didžiojo Rafaelio freskos, puošiančios Farnezio rūmus Romoje, dešiniajame Tiberio krante yra pavojuje: jas sugadinti graso nuo automobilių eismo atsirandanti vibracija.

Jau 1959 m. ekspertai rimtai įspėjo, kad dėl augančio automobilių eismo krantine, vos per 50 metrų nuo rūmų, atsirado pirmieji plyšiai Rafaelio freskose. Dėl to buvo paruoštas specialaus, į kaučiukinius pagalvius besiremiančio, tilto projektas. Vėliau šio projekto atsisakyta. Dabar reikalaujama, kad mašinos pro rūmus važiuotų lėtai.

Originalūs laikrodžiai

Sudėtingiausiu laikomas Kopenhagos miesto rotušės laikrodis "Olsenas." Jame sumontuota 14 tūkstančių detalių, kurios atlieka 570 tūkstančių įvairių judesius. Laikrodžio montavimas truko dešimt metų. Ilgą laiką jis buvo laikomas tobuliausiu pasaulio laikrodžiu.

Didžiausias pasaulyje laikrodis sumontuotas Prancūzijoje 1865-68 metais.

Užmušė 13 arabų

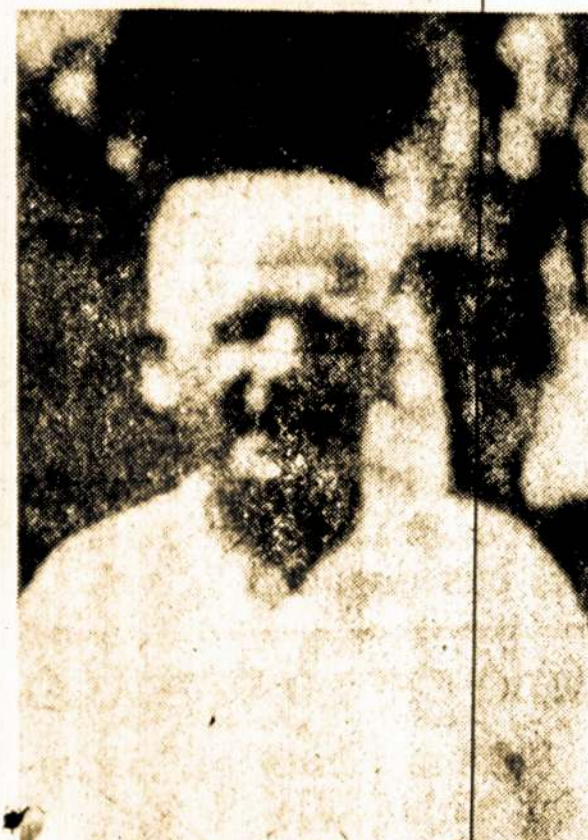
Jeruzalė. — Čia Izraelio policija užmušė 13 arabų partizanų.

St. Petersburg, Fla.

Atminčiai Jono Žilinsko

O, kaip norėjosi dar gyventi, draugams dar žodį tarti! Bet nutrūko gyvybės styga

Ir nutilo amžinai...

LLD 45-oji kuopa 1968 metų balandžio 13 d. netekome dar vieno mūsų nuosirdaus ilgamečio "Laisvės" skaitytojo-rėmėjo ir savo laiku buvusio bendradarbio LLD 31 kuopoje Lewistone, Jono Žilinsko, 77 m. amžiaus. Gimęs 1891 m. Lietuvoje, Raudėnuose.

Kaip daugelis to laikotarpio jaunimo veržėsi į tolimas nežinomas šalis ieškoti geresnių gyvenimui sąlygų ir laisvės, taip ir Jonas. Į Jungtines Valstijas atvyko 1913 metais. Rodos, pirmiausiai apistojo - Rumford, Maine. Ten sukūrė šeimos židinį su jauna mergaite Helena Ukonaitė. Nekurį laiką ten pagyveno, persikėlė į Lewiston, Me., ten ilgiausiai išgyveno dirbdamas audykloje Bates Manufacturing Co.

Velionis buvo gana veiklus LLD 31 kp. narys ir "Laisvės" vartininkas. Rimto būdo, mylėjo dainą-mėną, taipgi sugebėjo su visais tautiškai sugyventi. McCarthyzmo raudonbaubių laikais, kurie puolė pažangos žodį, Jonas liko tvirtas savo nusistatyme ir nepasitraukė iš 31 kuopos iki apledo Lewistoną (šių žodžių rašytoja perėmė Jono vietą).

1951 m. lapkričio 8 jis persikėlė gyventi pas sūnų Walter, Waltham, Mass. Pora metų vėliau Jonas ir Helena nusisprendė patraukti link saulėtos Floridos, kad galėtų šiltame krašte dar pagyventi ir ypač sveikatą pataisyti, pastoviai apsigyveno S. Petersburg, Fla., kur pagyveno 15 metų, turėjo savo stubą arti prie salės.

Velionį ilgą laiką kankino širdies liga. Pasitinkant naujuosius 1968 metus Laiskanieji salėje jį ištiko pirmasis stroke ir nuo to laiko mažai į parengimus beatidavo, nors ir netoli gyveno.

Bet į Margučių parengimą dar atėjo. Besikalbant su draugais apie kolonijų praityje nudirbtus didelius veikimus, Jonas staiga pasiviro kėdėje, sakydamas kad jį "ir vėl atakuoja". Tai buvo paskutiniai jo žodžiai. Už pusės valandos Jonas Žilinskas mirė nuo antro širdies smūgio.

Velionis liūdesyje paliko žmoną Heleną, kuri buvo jo gydytojas ir slaugė per ilgus metus. Paliko dukterį Arlene Urbaitienę, gyven. Augusta, Me.; sūnų Walter Žilinską, Waltham Mass., ir 5 anūkus. Lietuvoje paliko

4 brolius ir 2 sesutes.

Balandžio 17 d., dar pirmą nuskirto laiko Palms Memorial Mortuary-šermininė prisirinko palydovų veiksmą, kad paskutinį kartą atsisveikintų su šiuo mieliau lietuviu. Choras sudainavo liūdesio dainą "Kaip gaila". Jonas Milleris prieš išlydint šermininėje ir ant kapinių pasakė atsisveikinimo kalbą. Virš 30 automašinių vežė velionio palydovus į jo paskutinę kelionę. Palaidotas Garden Memorial kapinėse, bendrame mauzoliejuje.

Reikiame gilią užuojautą velionies šeimai, o mirusiam amžinos ramybės!

Anna Wallins

Dirbau, kiek galėjau, ir su draugų ir draugių pagalba turėjome neblogas pasiekmes. Mes neturime tokių, kaip Miamiye. Bet ir mes dirbame apšvietai. Turėjau ir aš pagalbininkų, kurie padėjo mums, kaip J. Miller, K. Pakšienė, tolimas kaimynas iš Maine valstijos J. Vaišvelis, velionio N. Pakalniškio žmona ir kiti. Jie padėjo atnaujinti senas prenumeratas ir pridavė naujų. Turiu visiems ir visoms širdingai ačiū.

Pasitaiko ir negėrų dalykų, visokių išsireikimų apie mūsų spaudą. Bet ką gi padarysi? Visą sudėjus krūvon mūsų vėjus pasekmės neblogos. 17 naujų skaitytojų gauti ir nemažai senų atnaujinti — tai ne lengvas darbas.

Esti nesmagumų su kai kuriais skaitytojais Lietuvoje. Kai kurie nei nepadėjo savo geradariams, bet kiti tik per spaudą pagiria ir padėkoja. Bet atsiranda ir tokių, kurie rašo laiškus, kad sulaukė laiško rašio siuntinėjimą, kadangi "Laisvėje" telpa nemažai raštų ir žinių iš Lietuvos, ko jie pasiskaito iš vietinės spaudos.

Būna ir tokių, kurie skaito "Laisvę" ir "Vilnį", tai sako, kad abu talpina panašius raštus ir net ištraukias padaro iš vienas kito laiško rašio. Tokiu būdu abu nepasimoka skaityti.

Būna ir tokių atsitikimų, kad naujas skaitytojas nesulaukia greitai laiško, tai pyksta ant agento, kad jis pinigų nepasiunčia. O iki nauja prenumerata sutvarkoma, ima šiek tiek laiko. Tokie pasigauna agentą ir ima jį kolyti, kodėl negauna laiško.

Tai matote, kokius sunkumus tenka vartininkams pagyventi, kurie dirba darbo žmonių apšvietos labui.

V. Vilkauskas

Pranešimas

PHILADELPHIA, PA.

LLD 10 kp. susirinkimas įvyks Gegužės 11 d., 10 val. 30 min. salėje, 2 val. dieną. Nariai kviečiami dalyvauti, išgirsti komisijos raportą iš parengimų ir veiklos. Taipgi pasitarsime ką veiksime vasarai prasidedant. Pakalbinkite savo pažįstamus istoti į mūsų kuopą. Po žiemos atostogų, vėl sukibkime visi prie energingos vasaros veiklos. (35-36)

Detroit, Mich.

Apie Mike Prakevičių ir jo laidotuves

Kaip žinia, balandžio 22 d. būrys detroitiečių atsisveikino paskutinį kartą su Mike Prakevičium ir jo kūną palydėjo į Woodmere kapinių krematoriumą. Nors buvo liūdna skirtis su draugu ir bičiuliu, bet... Jis mirė ir kitos išeities nebuvo. Prakevičius buvo jau 84 metų amžiaus ir šioje šalyje išgyvenęs 64 metus. Buvo plačiai žinomas Detroito pažangių lietuvių tarpe. Nes nuo pat atvykimo į šią šalį, kiek jis išga-lėjo, nešė ir kėlė pažangių idėjų vėliavą, uoliai rėmė pažangiųjų JAV lietuvių spaudą, priklausė prie įvairių organizacijų, laikraštį "Vilnį" skaitė nuo pat jo įsikūrimo. Todėl ne truputį nenuostabu, kad jo kūną į Woodmere kapines lydėjo ilga automašinių vėlinė; visą eilę draugų, pažįstamų ir kaimynų.

Prakevičius mirė po sunkios ir beveik metus trukusios ligos. Prieš mirdamas jis jau turėjo padaręs pasadv. Stefanią Masytę testamentą ir pagal pageidavimą testamente buvo palaidotas, kaip jis norėjo — su degintais Woodmere kapinių krematoriume.

Velionio pageidavimu jo laidotuvių rūpinosi adv. Stefanią Masytę. Pašarvotas buvo po laidotuvių direktoriaus Charles Stepansko priežiūra Skene Funeral Home šermininėje. Nuo ryto iki atsisveikinimo valandos šermininėje skambėjo liūdna vargonais grojama muzika. Atsisveikinimo kalbai pasakytį buvo pakviestas iš "Vilnies" S. J. Jokubka. Po atsisveikinimo kalbos karstas iš šermininės išneštas grojant iš plokštelių "Našlaitėli."

Iš Woodmere kapinių sugrįžtūvės įvyko Detroito lietuvių klube, kurio velionis buvo iškūrėju-nariu. Laidotuvių dalyviai čia buvo pavašinti geras pietumis, kai ir paprastai esti tokiais atvejais.

Reikia pasakyti, laidotuvės buvo didelės ir dėka Masytės rūpestingumui jos buvo iškilmingos. Kaip Mike Prakevičiaus atminimui, taip ir jo laidotuvių atminimui jo draugai, bičiuliai ir pažįstami ilgai nešios savo širdyse. V. S.

LIŪDNA PADĖKA

Reiškiu širdingiausių padėką mūsų draugams, pažįstamiems ir giminėms, kurie prisuntė man suraminimo laiškus ir atviručių liūdnose mano dienose, kai netekau mano gyvenimo draugės Onelės. Lygiai 50 metų sukako, kai mūdū drauge išgyvenome. Dabar mano gyvenimas nebemalonus, ir nežinau, kaip ilgai ims man prie jo priprasti... Kartais žmogus pamislija, kodėl gamta nepatvarkė taip, kad abudu drauge pasitrauktų iš gyvųjų tarpo...

Mieloji Onelė, išsėkis amžinai Jungtinių Valstijų žemėlėje. Liūdesyje liekame Juozas Stanelis, tavo vyras, sūnus Augustas ir anūkai Roni ir Gorden.

Visi 22 užmuši

Rawalpindi. — Pakistano lėktuvui susikūlus visi jame buvę 22 žmonės žuvo.

Yucaipa, Calif.

Mūsų naujienos

Pabaigoje balandžio vykdėm LLD 78 kuopos susirinkimą. Gaila, kad narių nedaug atsilankė. Adelė Zik-sienė buvo skubiai išvykusi į San Francisco, nes jos sėstutė Viktorija sunkiai serga; rodos, ir tūli kiti nariai turėjo svarbių reikalų.

Valdybos raportai iš veikimo ir finansinio stovio išduoti ganėtinai aiškūs, finansinis stovis dar tvirtas.

Šiame susirinkime visuomeniniams reikalams išaukota \$300: vilniečių dalininkų suvažiavimui \$100, LLD apšvietos reikalams, Mote-rų kovai prieš karą, Civilinių teisių apgynai, angliškam dienraščiui "Daily World" — visiems po \$50.

Gauti laiškeliai iš daugelio įstaigų, su visokiais atsisaukimais ir pranešimais, kurie kvietė mus į veikimą prieš kylančią reakciją, kovon prieš karą. Vienas laiškas liečia mus, lietuvius. Mes naudojames Calemas Community klubo sale per eilę metų, nebrangia nuoma. Dabar ta vieta jau parduota, turėsime ieškoti kitos salės.

Nutarta turėti vasarinį parengimą gal birželio mėnesį ir išrinkta komisija. Įvyks Yucaipos parko salėje.

Sekantis susirinkimas birželio (June) 9 d.

Apie ligonius

Susirinkimui pranešta, kad serga Jonas Marks-Markevičius, sanatorijoje randasi Nina Sedgwick-Segevičienė, taipgi silpnos sveikatos Josephina Šimkienė. Visiems išreikšta užuojauta.

Jonas Marks, sunkiai susirgęs, šaukėsi daktaro, bet daktaras jam patarė skubiai važiuoti į Redlands Community ligoninę, kambarys, rodos, 32. Jo gyvenimo vieta 32270 Dunlap Blvd., Yucaipa.

Jonas yra visų mylimas draugas. Jis buvo LLD 78 kuopos tvėrėjas, yra nuširdus visuomeninių reikalų rėmėjas ir laikraščių skaitytojas. Jam reikalinga nuobūdi užuojauta.

Nina Sedgwick, girdėjau, randasi sanatorijoje Riverside, Calif., bet dar nebuvo progos ją lankyti. Labai maloni draugė.

Josephine Šimkienė randasi Van Nuys, Calif.

Iš LDS kp. parengimo

Balandžio 20 d. įvyko LDS 38 kuopos gražus parengimas Community salėje. Publikos atsilankė ganėtinai.

HARTFORD, CONN.

KONCERTAS ir PIETŲ

Ruošia LAISVĖS CHORAS

Sekmadienį, Gegužės 19 May

Pradžia 1 val. dieną

157 HUNGERFORD STREET

Dainuos plačiai žinomas dainininkas iš New Yorko

VIKTORAS BEKERIS

Pianu akompanuos MILDRED STENSLER

Taipgi solo dainuos mūsų vietinė žymi dainininkė

ELENA BRAZAUSKIENĖ

LAISVĖS CHORAS, vadovyb. WILMA HOLLIS,

sudainuos ketetą dainelių.

Mūsų gospadinės pavaišins skaniais valgiais.

Kviečiame vietinius ir iš toliau dalyvauti.

—Rengėjai

Help Wanted Male

WE NEED YOU FOR THESE JOBS

You are 1st class Welders, Heliaric Sheet Metal Mechanics. Journey man, 2nd & 3rd class considered also. Press brake operator. Capable of setting up and running close tolerance work. Refrigeration man work from print, schematics and sketches.

—All benefits—

ANGELO COLONNA, INC. 1300 Taylors La., Riverton, N. J. 1-609-829-7770 (32-41)

DISHWASHING MACHINE OPERATORS

Full time or part time positions available in Dietary Dept. of modern suburban hospital. Good wages, fringe benefits. Call Mon. thru Fri., Personnel Dept.

HOLY REDEEMER HOSPITAL 1648 Huntington Pike Meadowbrook, Pa. WI 7-4449 (32-38)

JOURNEYMAN Plumber with car. This is steady employment in 1st class jobbing and alteration shop. Health and accident insurance and other company benefits. Overtime. MU 8-5290 'til 5 PM. After 5 PM call MU 8-3933. (34-38)

FOREMAN. Sewer and paving

construction. Delaware County area. Call SA 9-2959 (34-37)

MEN. General Laundry work. No experience needed. Steady 2 shifts. Start \$1.40 hour. Apply: GORDON DAVIS LINEN SUPPLY CO. 1620 N. 11th St. (at Oford St.) (34-38)

MALE or FEMALE

Male & Female. No Experience necessary, but textile background pref.

Vacancies exist in various departments. Modern factory. Ex. rates and benefits.

ELASTIC FABRICS OF AMERICA

Fort Washington Industrial Park, Pa. 643-0707 (32-38)

Help Wanted Female

COOK

Some Housekeeping. Live in. Dr's family, 2 school age children. \$60. Call MI 2-6054. (34-35)

NURSES—RN'S & LPN

Excellent opportunity to start and grow with soon to open ICU. Experience helpful but not nec., will train under ICU Head nurse and MID'S. Straight evening or night or rotating evening and night shifts with differential. Excellent benefits.

Call

CIRCLE TERRACE HOSPITAL. Alexandria, Va., Nursing Office. TE 6-6900 bet. 8 AM and 4 PM for interview and tour of unit. (34-38)

OPERATOR

Experienced To sew Canvas Awnings. Apply: 4025 M Str. PI 3-8778 (34-36)

Užmušė, kad pasipinigauti

Los Angeles. — Areštuoti buvęs policistas P. Perveler ir Mrs. K. Cromwell. Kaltinami užmušime Mrs. C. Perveler, kad iškoloktuotų \$100,000 apdraudus.

Nepaprasta padėtis Pietų Korėjos sostinėje

Seoul. — Pietų Korėjos prezidentas Parkas paskelbė nepaprastą padėtį Pietų Korėjos sostinėje, kuomet ten ištiko neramumų ir sprogo granatos. Policija saugo valdžios namus. Žmonės reiškia nepasitenkinimą valdžia.

Help Wanted Male

MACHINIST. A great opportunity for you in a small clean shop. Some knowl. of Hand Turret Lathe & Drill Presses is a "Must." Don't be just an operator. We will give you a chance to set up your own jobs even if you have no exp. Apply in person.

MULTI-FLOW DISPENSERS 52 S. Keswick Ave., Glenside, Pa. (29-35)

POLISHERS

to work in job plating shops. Union shop with full benefits. Night work only.

Apply— J. BERENATO METAL FINISHING CO. 44 E. Allen St., Phila., Pa. (31-36)

Unskilled dependable middle age man. Willing to learn to operate paper slitting machine. For 3-11 PM shift. Steady employment. Good fringe benefits.

FIBER YEARNS & FILLER INC.

5th & Somerset St., Phila., Pa. (31-37)

ELEVATOR OPERATORS. Center City Luxury Apt. Hotel has openings for matured presentable individuals. Full or part time, free Blue Cross, Blue Shield, life insurance and other benefits. For information call Mrs. Lex. KI 5-6742. (32-37)

AUTO Clean-up man. Excel. working cond. Top pay for right man. Piece work and incentive. JOHN KENNEDY RAMBLER-JEEP 117 Bustleton Pk., Feasterville. HO 4-0600 or EL 7-6303 (32-37)

OPPORTUNITY. You are wanted at once if you are good FIREMAN. Black Seal in charge or better. Boiler Rm. Duty & gen'l maintenance Hospital exp. pref. Call Mr. Iversen. 609-845-0100. (32-38)

PRODUCTION SUPERVISOR

Experienced. In line Supervision, time evaluation, and wiring techniques, strong electronics background. Liberal benefits, excell. advance opport. apply: DYNACO, INC., 3060 Jefferson St. (34-36)

SPINNERS

Experienced. LANSLOWNE SPINNING MILLS, Church Lane & Le-na St., Philadelphia, needs spinners experienced on Woolen yarns. Come in or call VI 3-1161. (34-36)

PRODUCTION WORK

MEN. TEXTILE MILL. EXP. NECESSARY. GOOD PAY & WORKING CONDITIONS. AN EQUAL OPPORTUNITY EMPLOYER. APPLY: HEPLON, INC., Ford Bridge, W. CONSHOHOCKEN, PA. (34-38)

MECHANICS. New Car Mechanics. 1st class. top wages for the right men. All benefits, blue shield, blue cross, free uniforms. BLOCK PONTIAC, 7227 Bustleton Ave., Call DE 2-1600. Ask for Mr. Hugo. (34-36)

Dienos uždarbis-soludarumo fondui

Kaunas. — Daugelis miestatų stątybų susilaukė talkininkų. Šimtai vaikinių merginų, solidarizuodamiesi su kovojančio Vietnamo jaunimu, išėjo į šeštadienį komjaunimo - jaunimo darbo talką.

Miesto jaunimas dirbo pirmajame ir antrajame taikos gyvenamuosiuose mikrorajonuose, augančio naujojo pramonės rajono imonių, Viljampolės, Aleksoto, Petrašiūnų statybose. Prie antrojo tresto ir "Silvos" fabriko statybos aikštelėje įvyko protesto mitingai. Jaunieji kauniečiai rūšiai pasmerkė JAV agresiją Vietnamą.

Vienos dienos uždarbį talkininkai nutarė paskirti solidarumo su Vietnamu fondui.

Remdami "Laisvę" pasiremsite judėjimą už taiką.

Baisioji Graikijos tragedija

Graikijos tragedija skambėtų kaip neįtikėtinas siaubingas mitas, jeigu patys nebūtumėme jos liudininkais. "Graikiją slegia fašistinio tipo diktatūra", — priverstas pripažinti netgi "New York Post". "Šis režimas — baisiausias teroristinis režimas iš kada nors buvusių Graikijoje", — sako Andreas Papandreu, buvusio premjero sūnus.

Metai, praslinę po 1967 metų balandžio 21 dienos karinio perversmo, liks juoda dėmė šalies istorijoje. "Juodųjų pulkininkų" klika — Papadopoulos, Makarezas, Patakas ir kiti — atvirai kopijuoja nacistų metodus. Atėnai — demokratijos lopšys — virto smurto ir saviavals simbolis.

Kalėjimai perpildyti

Tūkstančiai žmonių buvo areštuota, įmesta į koncentracijos stovyklas. Teroristai neaplenkė ir buvusių vyriausybės narių, išvaikyto parlamento deputatų. Pažangiuosius — Akropolisio divyri Manoli Glezą, EDA partijos lyderius Iliu ir Kiraką — suėmė pirmiausia.

Plikoje "velnio saloje" — Jūroje, kur nėra net geriamo vandens, kalinama apie 7 tūkstančius patriotų. O tokių salų — ne viena. Užsieniečiams jos paskelbtos "uždrausta zona" — kad niekas negirdėtų, kaip dejuoja žmonės, kai juos karia galva žemyn arba lupa nagus.

Atėnų priemiestyje įkurta speciali koncentracijos stovykla politinių kalinių vaikams. "Policininkai mus šaukė: "Mano tėvas — tėvynės išdavikas, ir aš atsisakau jo!" — rašo vienas mažųjų kankinių.

Kruvinas metines kruvinoji junta pažymėjo naujais suėmimais. Namų arešto neišvengė ir du ministrai pirmininkai — G. Papandreu ir P. Kanelopoulos. Jiems išjungę telefonus, prie namų pastatė policininkus.

Viešpatauja beteisiskumas

Ištisas žygis pradėtas prieš kultūrą. Mūsų numylėtiniams uždedami ne laurų vainikai, o geležiniai antrankiai. Šaltuose požemiuose laikomas pasaulio garso poetas Janis Ricas, sergantis džiopa. Įžymios artistės Melina Merkuri ir Aspasija Papatanasu buvo priverstos emigruoti. Graikams uždrausta skaityti netgi klasikų — Eschilo "Prikaltą Prometėjų", Sofoklio "Ajaksą", Aristofano komedijas. Ir čia "juodieji pulkininkai" primena nacistus, kurie griebdavosi revoliucijos, vos išgirdę žodį "kultūra".

Konstituciją sutremė pulkininko batas. Kaip grybų po lietaus, šalyje pridygo karinių tribunolų. "Politiniai kaliniai areštuoti preventyviai. Kokia teise be teismo ir tardymo nuteisti tūkstančiai?" — rašo M. Glezas iš Lerio kalėjimo li-goninės. "Ne vienas graikas dabar negali jaustis saugus. Sekliai gali bet kurio metu įsiveržti į kiekvieną namą, areštuoti kiekvieną, nepranešę jam ar jo šeimai arešto priežasties", — liudija A. Papandreu. Ne veltui laikraščiai spausdina tokių anekdotų iš Atė-

ny. Prie taksisto prieina pilielis: "Jūs laisvas?" "Ne, aš graikas", — atsako šis.

Demagogija ir apgavystė
Tironai, žinoma, griebiasi ir demagogijos. Jie daug trimitavo apie politinę amnestiją, palietusių tik dešimtuosius. Jie pasiūvė "padovanoti" Graikijai naują konstituciją ir rugsėjo 1 dieną rengs plebiscitą dėl jos — pseudokonstituciją režimui ginti, pseudoplebiscitą teroro sąlygomis. Kokios "ramybės" siekia chunta? Ją Melina Merkuri pavadino "kapų ramybė".

Liudis priešinasi

Argi Graikija tyli? Ne! Diktatūra savo žiaurumu pati ugdo sau duobkasių. Kurtas Patriotinis frontas, žina pagrindinę spauda, atsisaukiamai. Veikia pogrindinė radijo stotis "Tiesos balsas", per kurią Graikijos Kompartija nesenai paragina gyventojus boikotuoti farsą dėl konstitucijos. Organizuoja ir graikų emigrantai užsienyje. Balandžio 27-28 dienomis Stokholme jie rengė konferenciją.

Jaučia režimas ir tarptautinį izoliavimą. Perversmą pasmerkė oficialūs Danijos, Norvegijos, Belgijos asmenys. Skandinavijos visuomenė paskelbė turistinį boikotą, ir turistų srautas į Graikiją iš tikro sumažėjo. Vašingtone, Londone, Romoje ir kitur pažangieji veikėjai steigia komitetus "Už demokratinę Graikiją".

Solidarumo su graikų demokratais komitetas įkurtas ir Tarybų Sąjungoje. Solidarumo mitingai šiomis dienomis vyko visoje šalyje. TSRS menininkai kreipėsi į viso pasaulio meno meistrus, ragindami kovoti už tūkstančių Graikijos sūnų ir dukrų gyvybių išgelbėjimą.

Junta globoja NATO ir JAV centrinę žvalgybos valdybą. Abi šios organizacijos pernai buvo perversmo režisieriais.

Junta veikė pagal jų "Pro-metėjų" planą, paruoštą "komunistinio pavojaus atvejui", užtikrino NATO ryty sparno "patikimumą".

Europos susirūpinimas

Fašizmo antkryptis Graikijoje privertė susirūpinti visą Europą. Tuo labiau, kad fašistinio perversmo planas buvo paruoštas ir Italijoje. Vadinasi, reakcija bet kuriuo momentu gali mėginti atiduoti valdžią "okiems režimams, kaip Franko, Salazaro ar "juodųjų pulkininkų" režimui. Reikalaujama demokratijos Graikijoje, pažangioji visuomenė rūpinasi ne tik milijonų graikų likimu. Tai svarbu užkirsti kelią fašizmui.

Narkotikų pardavinėjimo amžinas kalėjimas

Albany. — New Yorko valstijos Asambėja pravedė įstatymą, pagal kurį bus baudžiami viso gyvenimo kalėjimu už pardavinėjimą marijuana cigarečių studentams.

Haile Selassie kelionėje

New Delhi. — Etiopijos karalius Haile Selassie atvyko Indijon. Jis ketina apsilankyti aštuonias Azijos valstybes.

Ilgametės mokytojos Mead žodis apie Columbia

Margaret Mead, per 48 metus dirbanti Columbia universitete, pirmiau kaip studentė, o iki šiol kaip mokytoja, daugelio asmenų buvo klausinėjama kokia jos mintis apie vėliausius universitete įvykius.

Mokytoja pareiškė, kad senybiniai-tradiciniai "santykiai tarp universitetų ir studentų yra mirę, bet, nelaimė, dauguma žmonių to nesupranta".

Ji sako, kad Columbia demonstracijos iššaukė daugelis dalykų, tarpe kurių yra sekami faktoriai:

— Keturių šimtų metų tradicija, kilusi iš Europos universitetų, būk mokykla turinti būti "kaip tėvai kūdikiui", leisti jiems "pokštus", kurie už mokyklos sienų būtų skaitomi prasižengimu. Veiklieji studentai tuo daleidimu naudojami;

— Universitetas nepripažino studentų teisės dalyvauti kampuose valdyme, taipgi valdyba neteikė formalus aparatą, kurin studentai galėtų kreiptis su savo skundais ir problemomis;

— Columbia nepripažino fakto, kad mokykla privalo turėti atsakomumą visuomenei.

Ji sakė, kad mokykla galėjo "per valandą" irzlumo pradus nutraukti, didžiojo nesusipratimo išvengti; kad daleidimu studentams tūlais atvejais būti neatsakingais, o kitais jiems nedavime atsakomybės "Columbia atsidūrė dėžėje, kurioje niekas nebuvo teisus".

Ji sako, jog tas gali atsitikti bile kur kai įstaiga yra "out of date" — per senusi. Idomi mokytojos Mead nuomonė apie aukštąsias mokyklas bendrai. Ji sako: — Mes nebegalime turėti privatiniai palaikimus universitetus, valdomus trustų, kurie neatsakingi niekam, išskyrus patys sau. Columbia neturėjo atsakomumo nė vienam, juo labiau savo srities visuomenei.

Mead sako, jog "Columbia demonstracijos pažymi galą" Amerikos senybinės universitetų gadinės.

Ž. R.

New Yorke ieškant šeimai buto

Praėjusio balandžio 19 d. virš Shubiakų šeimos dvikauštės stubelės 88 S. Fairview Ave., Bayport, L. I., eksplodavo militariskas lėktuvas ir išsitaškė gabalais virš namų. Šužalojo 7 namukus. Shubiakų namas buvo negyvenamai pažeistas.

Shubiakas kreipėsi į Raudonąjį kryžių, kad tas padėtų gauti namą ar butą. Iki šiol tebebuvo buto negavęs.

Kadangi lėktuvas buvo išsiustas pasimokyti kariško "meno", pratimams, nukriauštas kreipėsi į militarinę įstaigą. Pagaliau jam davė patalpą motelyje, už kurią J. V. Air Force moka \$250 nuomos už savaitę. Bet Shubiakai liūdnai pripažįsta, kad šeimai su šešiais vaikais motelyje namų nėra namais nežūrint kiek kas už tai nuomos bemokėtų. Mokyklos pasilikto, vaikų saviveikla taip pat. — Tik važinėti ir važinėti, — skundžiasi jis, — ir dar ne visi, ne visur begali suspėti.

Pripažinęs, kad padėtis bloga, jo pašnekovas jo paklausė: Kas būtų jei lėktuvas su bombomis pradėtų ant mūsų kristi, kaip kad mes dabar mėtome ant Vietnamo?

— Baisu, išprotėti reikėtų! — atsakė žmogus, kurio gyvenimui sutaršyti užteko tik vienos lėktuvo skeveldros.

Indijos protestas Amerikai ir Italijai

New Delhi. — Indijos vyriausybė pasiuntė protestą Amerikai ir Italijai, kam jos pasiuntė Pakistanui šimtų tankų ir kitokių ginklų.

Premjerė Indira Gandhi, kalbėdama parlamente, pareiškė susirūpinimo dėl Pakistano ginklavimo.

Educational Benefits for Veterans

New York. — When you finished your military service, you were given an honorable discharge certificate. You thought it was a nice piece of paper to have but not very useful. You folded it up and stuck it away, you forgot where now.

You were wrong. That certificate is worth a few thousand dollars to you for education — if you know how to get it.

For instance, under the "G. I. Bill," your honorable discharge can pull in \$3,120 for you if you are single, served two years, and now want to attend a college or university.

Or, if you served three years and have 2 dependents, perhaps a wife and a child, you can draw as much as \$6,300 in college assistance.

Your discharge can pay off even if you don't attend a school. The Veterans Administration also provides benefits for certain on-the-job and apprenticeship programs.

Detailed information can be obtained at the Veterans Administration Regional Office at 252 Seventh Ave., New York City (telephone 920-6901).

Reutheris muša Meany

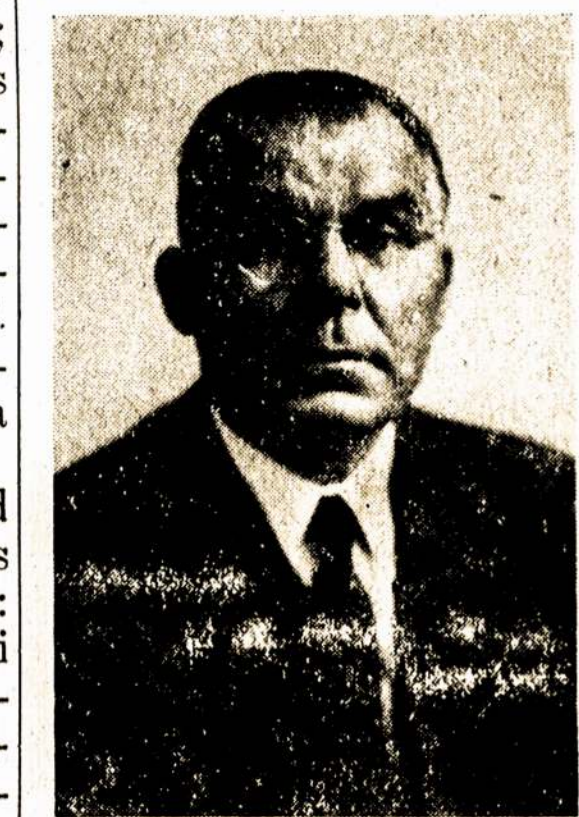
Atlantic City, N.J. — Jungtinės Automobilių Darbininkų Unijos konvencijoje prez. Reuther aštriai kritikavo AFL-CIO prez. Meany, kaip niekam netinkamą darbo unijų vadovą.

Reuther pasiūlė, kad jo unijos mokėtis būtų sulaukta. Iki šiol unija sumokėdavo AFL-CIO apie milijoną dolerių į metus. Konvencija užgyrė Reuthero siūlymą.

Amsterdam. — Bal. 30 d. buvo iškilmingai atžymėta Olandijos karalienės Juljanos 59 metų gimtadienis.

Rojaus Mizaros palaikų išlydėjimas į Vilnių

Ši šeštadienį, gegužės 11 d., susikaupusiai išlydėsime mūsų mielojo ilgamečio "Laisvės" redaktoriaus Rojaus Mizaros palaikus į Vilnių, kur jie bus pagarbiai palaidoti. Juos išveš jo našlė Leva Mizarienė.

R. Mizara

Rojų Mizarą gerbiančiųjų sueiga įvyks "Laisvės" salėje. Jo pagarbai kalbos — vietinių ir žymių svečių — prasidės 3 valandą po pietų. Į Kennedy aerouostą palydėsime apie pusę po 4-os valandos. Lėktuvo išskridimo laikas nustatytas tarp 5-os ir 5:30 val. po pietų.

Kviečiame visus "Laisvės" ir Rojaus Mizaros gerbėjus šioje išlydėjimo sueigoje dalyvauti.

Prašome visus dalyvius pribūti į salę prieš trečią valandą, kad, viską čia atlikę, suspėtume nuvykti (kurie galėsime) į aerouostą prieš 5-ą valandą.

Komitetas:

L. Kavaliauskaitė
P. Venta
S. Večkys

Valio, Aido Chorui!

Praėjusio sekmadienio popietė buvo viena iš gražiausių. Mūsų Aido Choras davė mums dar vieną koncertą. Ir tai buvo visais atžvilgiais vienas iš puikiausių lietuviškų koncertų.

Žinau, kad apie koncerto turinį parašys pati Choro korespondentė Helena Feiferienė, bet man norisi greičiomis nuširdžiausiai pasveikinti aidiečius ir jų vadovę-mokytoją Mildredą Stenslerienę už pateiktą tikrai puikią meninę programą.

Diena pasitaikė graži, tai ir publikos į Polish National Hall susirinko apšvičiai. Gal aidiečiams puikiai sekėsi dar ir todėl, kad publika jų dainų-muzikos klausėsi su giliausiu susidomėjimu ir entuziazmu.

Todėl ir sakau: Valio, mūsų Aido Chorui!

Rep.

Lindsay teisina policiją
Majoras Lindsay teisina policijos brutalumą su Columbia Universiteto studentais. Jis sako, kad policija tinkamai malšino studentus, tik kai kurie naudojo "padidintą jėgą". Studentai sako, kad policija žiauriai daužė juos.

FBI pranešė, kad šiomis dienomis suėmė 49 gongsterius, kurie veikė organizuotai, apipiešinėdami prekybinius sunkvežimius. Jiems pasisekdavo pagrobti labai daug įvairių produktų.

Svečias iš Kauno

Aidiečių koncerte sutikau ir gražiai pasikalbėjau su kauniečiu Mykolu Meškėnu, balandžio 22 dieną atvykusiu į New Yorką pas savo brolių Charlie. Vyras jis malonus, kalbus, ilgokai pagyvenęs ir labai daug matęs, o dabar jau pensininkas. Esąs Pirmojo Pasaulinio karo dalyvis, buvęs labai sunkiai sužeistas ir apdovanotas Švento Jurgio kryžiumi. Niekas netikėtės, kad jis beįsis, ilgai buvęs laikomas mirštančiųjų palatoje. Bet, ot, sugijo ir dar šiandien, nors jau sulaukęs 73 metų, labai puikiai ir tvirtai atrodo.

Kaune palikęs žmoną ir dvi dukteris. Viena dukterė esanti technikos-matematikos 4-ajame kurse, o kita baigianti gimnaziją.

M. Meškėnas čia atvykęs šešetui mėnesių. Svečias labai džiaugiasi progą susitikti ir pasikalbėti su Amerikos lietuiviais.

Rep.

Moterys suruošė eiseną
Knights of Columbus Mother Seton taryba Brooklyne geg. 4 d. suruošė eiseną prieš karą.

Brando ir Lindsay Harleme
Hollywoodo aktorius Marlon Brando ir majoras Lindsay geg. 2 d. apsilankė kartu Harleme. Vietiniai gyventojai sveikino artistą Brando, kuris pasitraukęs iš vaidinimo dabar prisidėjo prie kovos prieš rasinę diskriminaciją.

Plėšikai daug laimėjo
Du plėšikai, puikiai pasirūpę, apipiešė Merrin Jewerly Co., Manhattane. Išnešė brangenybių pusės milijono dol. vertės.

Baigtas telefonų streikas
Telefonų darbininkų streikas baigtas. Jie laimėjo algų pakilimą po 19 centų į valandą. Dabar manoma pakelti telefonų bilas.

Yorko studentai piketavo
250 Yorko kolegijos studentų piketavo miesto rotušę. Jie reikalauja didesnių patalpų kolegijai, kuri dabar yra perpildyta.

New Yorko gaisragesių departamentas dabar ima aplikantus 18 metų. Iki šiol ėmė ne jaunesnius 21 metų.

Ieškomas dr. M. Kingo užmušėjas — miręs

Chicago. — Jerry Ray, FBI ieškomas James Ray, kaip dr. Kingo užmušėjo brolis. mano, kad James Ray yra kur nors dingęs ir gyvųjų tarpe jo nebėra.

Jeigu jis tebėra gyvas, turėtų policijai pasiduoti. nes brolis mano, kad jis nešas joks žmogžudys.

Auksas sumažėjo

Washington. — Jungtinių Valstijų aukso rezervas šiuo metu sumažėjo net 15 procentų, sako Iždinės Departamentas.

Prez. Johnsonso administracija susirūpino aukso rezervo mažėjimu ir planuoja naujus taksus.

Buvęs prezidentas Eisenhoweris begolfindamas gavo lengvą širdies ataką. Dabar ilsisi ligoninėje.

Parengimų kalendorius

Gegužės 11 d.

3 val. po pietų, "Laisvės" salėje įvyks gedulo susirinkimas, išlydinti Rojaus Mizaros palaikus į Tarybų Lietuvą.

Gegužės 19 d. LLD 54 kp.
rengia Tarybų Lietuvos filmų rodomą 3 val. popiet, Rusų svetainėje, 408 Court St., Elizabeth, N. J.

Birželio 16 d.

LLD 185 kuopa rengia pietus Forest Parke. Pietūs bus duodami 12 val.

AIDO CHORO REIKALAI

Sekami Choro garbės nariai užsimokėjo po \$5:

George Stasiukaitis, Cliffs Park, N. J.

Juozas Weiss,

Brooklyn, N. Y.

Antanas Karčiauskas

Brooklyn, N. Y.

George Wareson

Brooklyn, N. Y.

Joseph Zayan

Brooklyn, N. Y.

A. Kaulinienė

Huntington, N. Y.

Dėkojame jiems už jų paramą.

A. Mitchell, sekr.

Fašistinis bilius

Washington. — Senatorius James O. Eastland pasiūlė bilį S. 2988, kuris gali sudaryti policinei valstybei pagrindą. Bilij parėmė 20 senatorių ir 18 kongresmenų.

Yale Universiteto teisinį prof. Thomas I. Emerson nurodė, kad šis bilius yra dar vienas bandymas atgauti makartizmą Amerikoje, kad vėl būtų galima reakcijai visame krašte siautėti.

Teheranas. — Vakary Iranė žemės drebėjimas užmušė 50 žmonių, sužeidė 250, daugelį paliko be pastogės.

Pranešimas

OZONE PARK, N. Y.
LLD 185 kuopos susirinkimas įvyks gegužės 14 d., Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., 2 val. popiet.

Visi nariai kviečiami susirinkti. Nesakykite, kad "apsieisi ir be manęs". Dalyvaukite kiekvienas.

Kaip ir visuomet, po susirinkimo turėsime kavutės "keikų". — Valdyba

(35-37)

I EŠKAU

Savo brolio Bronislovo Mažrimo. Skuodo rajonas, Mosiedos paštas, Rukų kaimas. Girdėjau, kad dabartinį laiką gyvena Argentinoje. Jei tu kas apie jį žinot, malonėkt man pranešti. Aš jo sesutė, Anna Davis, 1080 Glen Edith Dr., Webster, N. Y. 14580. (35-38)

PARDAVIMAI

Parduodu namą (su dvejais miegamais kambariais). Kaina prieinama. Vyras mirė. Namas randas miesto vidury, viskas arti, krautuvės, bažnyčios, ligoninės, gydytojai. Kas norėtų gyventi Floridoje, prašau kreiptis pas: Mrs. Sophie Nichols, 118 West 8th St., Ocala, Fla. (33-36)

IESKOJIMAS

Ieškau moters, kuri norėtų gražiai gyventi. Esu vienas, nuobodu ir nesmagu vienam gyventi. Esu doras ir linksmo būdo vyras. Kuri norėtų su manim susipažinti, prašau rašyti laiška, arba telefonuoti nuo 8 iki 12 vidurnakčio. Daugiau apie save tuomet pranešiu per laiška ar telefonu. Peter Stuckis, 192 Affleck St., Hartford, Conn. 06106. Tel. 524-1734. (33-35)